Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаргажа эхилһэн 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 50 (13539) | 1974 оной февралиин 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Тодорхойлхы жэлэй ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

Владимир Дмитриевич Дружининай даадаг шулуушадай коммунис ажалай бригада барилга-заһабарилгын нэгэдэхи управленидэ хүдэлнэ. Тэдэнэр городой шухала барилгануудта хабаадажа, юһэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн байгаа. Мүнөө эдэнэр тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ ажалдаа эрхим амжалта туйлаха зорилготой. Хүн бүхэн гэрэй хана бодхоолгодо үдэрэй 8,5 кубометр хирпиисэ ябталхэ түсэбөө 9 кубометртэ хүргэхөөр шиидэбэд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир В. Д. Дружинин ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ГАРЗАГҮЙ ҺАЙНААР ҮБЭЛЖЭНЭ

Эсэгэ ороноо хамгаалаһын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан Владимир Гармажапович Бадмаев «Байкал» гэжэ һуралсалай ажахыда олохон жэлэй туршада ажаллажа байдаг. Табан жэлэйнгээ даалгабарита түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эршэ зоригтойгоор тэмсэнэ.

Һүүлэй табан жэлэй туршада һуралсалай энэ ажахыда гэр бүлөөрөө хонишоноор ажаллана. Түрүүшын жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлһэн байгаа. Жэл ерэхэ бүри дүй дүршэлөө баяжуулдаг Владимир Гармажапович удаадахи жэлнүүдтэ зуунһаа 144-һөө үсөөн бэшэ хурьга абажа, мяха, нооһо гүрэндэ ехээр үгэхэ талаар бүгэдэ арадай тэмсэлдэ хубитаяа ехээр оруулалсана.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада Владимир Гармажапович Ханда Бадмацыреновна нүхэртэеэ, Валера хүбүүнтэеэ 800 толгой түлгэ даажа абаад, бэлшээри һайнтай Тапхар гэжэ газарта зөөгөө һэн. Мүнөө гарза гайгүй, тобир тарганаар хонидоо ондо оруулжа байна. Зоотехническэ заабариин ёһоор хонидоо харууһална, ... абаһан үбһэ тэжээлэйнь элбэг дээрэһээ хабарай хашанха һалхинһаа айлтагүй.

Д. БАЛДАНОВ.

ХОНИД ОЛООРОО ХУРЬГАЛНА

Хэжэнгын аймагай хонишод хонидой тоо толгой олошоруулхын, мяха болон нооһо ехээр абахын түлөө мүрысөө республика дотороо үүсхэһэн юм. Тэдэнэр табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ 58.680 хурьга абаха гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө 34 мянган хурьган абтаад байна. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 2500 хурьган үлүү абтаа.

Хэжэнгын, «50 лет Октября», Загастайн совхозуудта мүн лэ түл олоор абтана. Аймаг дотор абтаһан хурьгадай хахадынь шахуу эдэ ажахынуудай отарануудта тудана.

Нёдондо жэлэй чемпион Шоёи Найданович Намжилов 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга түлжүүлхэ гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө тэрэнэй отарада 406 хурьган абтаад, түлжүүлэгдэжэ байна.

***

Зэдын аймагай хонишод хэжэнгынхидэй уряае халуунаар дэмжэжэ, партиин Центральна Комитедэй Хандалгада харюу болгон, 1974 ондо абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгаяа бүри мүһэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байнхай. Мүнөө аймагай 230 отарануудта түл абалгада бэлэдхэл дүүрэбэ. Февралиин һүүл багаар хонид хурьгалжа эхилхэнь. Аймагта 148 мянган эхэ хонид үрэжүүлэгдэһэн байна. Эдээнһээ хамта дээрээ 130 мянган хурьга абахабди гэжэ аймагай хонишод уялгалаа һэн.

Шэнэ түл абаха талаар Борьёогой совхозой, «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай болон бусад ажахынуудай хонишод һайн бэлэдхэл хэнхэй. Мүнөө аймаг дотор сакманда гараха хүдэлмэришэд бэлэдэгдэжэ байна.

Социалис Ажалай Геройнууд Гомбосүрэн Гончиковна Цыремпиловагай, Гасарун Лубсанович Рабдаевай, 1973 ондо хурьга абалгаар республикын чемпион Дмитрий Яковлевич Свистуновой, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Семен Бодиевич Цыреторовэй болон бусадай отарын хонишод шэнэ түл абалгада һайнаар бэлдэнэ.

***

Ярууны аймагай «Дружба» колхозой хонишодой арбан зургаан бригаданuудта түл абалга түлэг дундаа оробо. Ажахын хонишод энэ жэлдэ 9690 хурьга абаха юм. Мүнөө энэ түсэбэйнь хахадынь дүүргэгдэ. Нёдондо жэлэй аймагай чемпион Балдан Ринчинов хонин бүриһөө хурьга абаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгатай. Тэрэнэй отарын 558 эхэ хонинһоо 530 хурьган абтаад байна.

* * *

Хориин совхозой Улаан-Одоной отделениин хонишон Карп Манхаевич Танганов Хутагта Цырендоржиев хоёр хоорондоо мүрысэдэг юм. Тэдэнэр түл абалгын эхилхын урда тээ эхэ хонин бүриһөө хурьга абахабди гэжэ найдуулаа. Мүнөө эдэ хонишодой бригаданuудта 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьган абтаад, харууһалагдажа байна. Түл абалга үргэлжэлһөөр.

Д-Д. ГАРМАЕВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЭ АМАРШАЛААБДИ

...жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон манай ...тиин амжалтатай һайнаар ...ана. Заводоймнай хүдэл...шэд гүрэнэй түсэбые, со...ис уялгануудаа үлүүлэн ...жэ, даабариһаа гадуур ...цемент үйлэдбэрилэн гар...

...ы коллективээрээ ам... туйлахатай хамта, үй...шимнай зарим түрүү... бүхэсоюзна социалис ...өөндэ шалгарна. Эрьел... пеэшэнүүдэй машинистнууд Сергей Игнатьевич ...кин, Георгий Леонтье... Бабинцев, Степан Михай... Березкин, Владимир ...онтович Михалев 3-... пеэшэндэ ажаллаха зуу... ...э бүтээсэ туйлаа.

...нар үнгэрһэн жэлэй IV ...лай түсэбһөө гараалагдаһанһаа 1.344 тонно клинкер ... гаргаһан, шанарынь ...үүлһэн байна. Пеэшэ... бүтээсэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 0,4 тонноор дээшэлүүлэгдээ. Клинкерэй тонно бүхэндэ хубааажа харахада, 1,5 килограмм түлишэ алмагдаһан болоно. Үйлэдбэриин эдэ түрүүшүүл социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ. Машинистнүүдэй энэ бригадын ажалладаг цех завод соогоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлнэ.

Пеэшэнүүдэй машинистнүүд Тарабукин, Бабинцев, Берёзкин, Михалев СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ жэлэй IV кварталай үрэ дүнгүүдээр түрүүлжэ гараа. Заводой бүхы коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгарһан эдэ нүхэдөө амаршалжа, ажалдаа шэнэ амжалта туйлахыень хүсэһэн байна.

Ю. ВАРДАШКИН,
Тимлюйн цементын заводой түсэблэлгын таһагай начальник.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

Бэшүүрэй оёдолой фабрика эмхидхэгдэһэн түрүүшынгээ жэлдэ оёдолой 20 машинатай һэн. Мүнөө энэ предприяти шэнэ, бүтээсэ ехэтэй олон техникээр хангагданхай. Түргөөр оёдог, шагта хададаг, бүтүү хэдэг, мүн оёдолой ондоошье юумэ хэдэг 200-гаад машина эндэ бии.

Хубсаһан шэнэ аргаар оёгдоно. Эхэнэрнүүдэй халат, үхибүүдэй плати оёхо хүдэлмэри хүсэд оньһожоруулагдаа. Энэ ажал Хабаровска научно-шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдэй туһаламжаар хэгдэһэн байна. Үйлэдбэри оньһожоруулжа, 10 хүниие сүлөөлхэ, жэл соо 11 мянган түхэригэй алмалта хэхэ арга олгогдоо.

Мүн оёдолой жэжэ ажал оньһожоруулагдажа, 7,8 мянган түхэригэй ашаг олзо абтаһан юм. Бүхы ажал оньһон аргаар, һайнаар, зохидоор оёгдодог болоо.

Фабрикын үйлэдбэри оньһожоруулагдана. Нооһон бүд хэмжэхэ тусхай стол хабсаргагдажа байна. Һургуулиин үхибүүдэй хубсаһа оёхо хүдэлмэри оньһожоруулхын тула бэлэдхэл хэгдэжэ эхилэ. Энэ хүдэлмэри научно-шэнжэлэлгын институдай Ростовой филиалай туһаламжаар байгша ондо дүүргэгдэхэ юм.

Оёдолой машинануудые тодхон хабсаргагшад, мастернууд, технологууд, оёдолшодой хамтын оролдолгоор, хүсэ шадалаар шэнэ, бүтээсэ ехэтэй техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Шэнэ техникэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ һайжаруулха, хубсаһа гоёор оёхо арга олгоно.

В. БОРИСОВ.

ЖОЛООШОДОЙ ХУБИТА ЕХЭ

Үбэлэй янгинама хүйтэндэ үбһэ һолоомоор малые дутаангүй ондо оруулха хэрэгтэ колхозой тракторист болон жолоошод нилээд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэр хээрэ талада сомогдоһон үбһэ һолоомо малай байрада үбэлдөө зөөдэг.

Тракторист Будажап Будаев, жолоошон Владимир Раднаев гэгшэд энэ хүдэлмэридэ жэл бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, малшадай магтаалда хүртэдэг. Үнинэй тракторист Б. Будаев «МТЗ-50» түхэлэй тракторaар мүнөө малай тэжээл зөөнэ. Тэрэ трактораа һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, малые тэжээлээр дутаадаггүй. Юуб гэхэдэ, хүйтэнэй сагта малые ойро зууратханшье эдилгээр таһалдуулбал, ехэ хохидолтой байха ха юм.

Тиимэһээ тэжээл зөөдэг тракторист, жолоошод малай үбэлжэлгэдэ сэхэ хабаадалсажа, энэ шухала хэрэгтэ нилээд ехэ хубитаяа оруулалсана бшуу.

Ц-Д. ХАЙДАПОВ.
Баргажанай аймаг.
Соёл тосхон.

Виктор Юшаков Николай Юнай-ли хоёр Улаан-Үдын аймагай «Пригородный» совхоздо үхэршэнөөр ажаллажа эхилһээр үнихэн болонхой. Һүрэг малаа һайнаар эдсэлүүлжэ, байра соохиень аргал шабааһанһаа саг соонь сэбэрлэжэ, һаалишадтаа горитойхон туһаламжа үзүүлһэнэйнь ашаар фермын коллектив үнгэрһэн январь һарада ехэ һү һаажа тушаагаа. Эдэ үдэрнүүдтэ гүүртын үхэршэд һаалишадайнгаа абаһан уялгаяа сүм бэелүүлхынь түлөө ехэхэн оролдолго гаргажа байнад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) В. Юшаков, Н. Юнай-ли.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

...ПУБЛИКЫН СОЁЛШОДОЙ ЗҮБЛӨӨН

...дэр Улаан-Үдэ хотодо Буряадай АССР-эй Куль... министерствын болон соёл культурын хүдэлмэри...дэй профсоюзай обкомой үүсхэлээр республикын ...шодой зүблөөн боложо үнгэрбэ. Энэ зүблөөндэ ажал... депутадуудай аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай ...рын таһагуудые даагшанар, соёлой ордон, клуб ...библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, соёл культу... ...хникум болон дээдэ һургуулинуудай түлөөлэгшэд ...алсаба. Тиихэдэ манай республикатай мүрысэ...ргшэ Шэтын областиин соёл культурын түлөөлэг...нэ зүблөөндэ хабаадалсаа.

...ПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй ...шэдбэриин, партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай ...ан Хандалгын үндэһөөр республикын соёлшодой ...нууд» гэһэн элидхэл Буряадай АССР-эй культу... министр **П. Н. Нимаев** хэбэ.

...дэнь олон тоото хүнүүд, соёл культурын хүдэл...гшэд үгэ хэлээ. КПСС-эй Буряадай обкомой про... агитациин таһагые даагша нүхэр **М. М. Гась...** ...блөөндэ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

...3 ондо соёл культурын эмхи зургаануудай хоо... болоһон социалис мүрысөөндэ илан гараһан кол...үүдтэ дамжуултын Улаан тугууд барюулагдаба. ...эрнь республикын соёлшодой 1974 оной социалис ...нууд баталагдан абтаа.

...РНО-БАДАХШАНСКА ...ТОНОМИТО ОБЛАСТЬДО ...РАДУУДАЙ ХАНИ ...АРИСААНАЙ ОРДЕН ...АРЮУЛАГДАБА

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

...ХОРОГ. (ТАСС). Партиин об...мой, Горно-Бадахшанска авто...мито областиин ажалшадай де...дуудай Соведэй хамтын бая... суглаан февралиин 26-да бо... Энэнь тус областьдо Арадуу... хани барисаанай орден барюу...гада зорюулагдаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна ...кретарь нүхэр Л. И. Брежнев ...үүтэй КПСС-эй ЦК-гай Полит...ое хүндэтэ президиумдээ ехэ ...тайгаар һунгаа.

Таджикистанай компартиин ЦК-...ай нэгэдэхи секретарь **Д. Расулов** ...шалгын үгэ хэлэбэ.

Д. Расулов Горно-Бадахшанска ...тономито областиие Арадуудай ...ни барисаанай орденоор шагна... тухай СССР-эй Верховно Со...дэй Президиумэй Указ уншаад, тэрэниие областиин тугта зүүлгээ.

Баярай сутлаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баталан абаба.

МОСКВАГАЙХИДАЙ ҮҮСХЭЛЫЕ ДЭМЖЭНЭ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 104-дэхи жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулжа, апрелиин 20-до коммунис субботник эмхидхэхэ гэһэн ниислэл хотын түрүү предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл орон доторхи ажалшадай олохон коллективүүдээр дэмжэгдэ. ТАСС-ай корреспондентнүүд иигэжэ мэдээсэнэ:

ВОЛГОГРАД. Предприятиингаа түүхэ дотор ажалай эгээн үндэр бүтээсэ туйлаха, хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ продукци бүтээн гаргаха гэжэ Тракторна заводой олон мянган хүдэлмэришэдэй коллектив шиидхээ. Энэ үдэр олоһон бүхы мүнгэеэ юһэдэхи табан жэлэй фонддо оруулханъ.

Мотоорно заводойхид түсэбһөө табан процентээр олон тракторна двигательнүүдые, запчастьнуудые субботнигой үдэр бүтээн гаргахаар шиидэнхэй.

КИЕВ. «Ленинская кузница» гэжэ заводой бүхы цехүүд ба албанууд коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн москвагайхидай үүсхэлые һайшаан угтаа. Коммунист С. Гончаренко механическа цехтэ болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, субботнигые габшагай ажалаар тэмдэглэхыень, энэ үдэр ажалай эгээн үндэр бүтээсэ туйлахыень бүхы коллективээ уряалба. Манай слесарьнүүдэй бригада энэ үдэрэйнгөө даабариие 125 процент дүүргэхэ уялга абана гэбэ.

«Улаан субботодо» зорюулагдаһан суглаанууд ба митингнүүд Киев-Пассажирский гэжэ локомотивна деподо, Январска восстаниин нэрэмжэтэ, «Стройдормаш» заводуудта мүн лэ болоо.

Коммунис субботник үнгэргэхэ штабууд Украинын ниислэлдэхи партиин райкомуудта эмхидхэгдээ.

ЮЖНО-САХАЛИНСК. СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Сахалинска гэр баридаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн дурадхалые область доторхи предприятинуудай дундаһаа түрүүлэн дэмжэбэ. Энэ үдэр ажалай эгээн үндэр бүтээсэ туйлахаар шиидэд байна.

МАРЫ. Марын локомотивна депогой хүдэлмэришэд москвагайхидай уряае город доторoo түрүүлэн дэмжэбэ.

Тепловозно бригаданuудай, заһабарилагшадай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан дээрэ слесарь Н. Лозаков, машинистнүүд-инструкторнууд О. Потыев, В. Пудовкин болон бусад үгэ хэлээ. Эдэнэр Москва-Сортировочная гэжэ депогой, ниислэл хотын бусад түрүү предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй жэшээе халан абахыень түмэр замшадые уряалба.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Кувейтдэ

КУВЕЙТ. февралиин 26. (ТАСС). Эндэ ерээд байһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци тус оронтой танилсажа үргэлжэлһөөр.

Совет делегаци хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудаар ябаһан, Персид булангахи Файлака гэдэг олтирогто ошожо, телевизионно дамжуулгын түбэй газарые, археологиин музейе хараһан байна.

Совет айлшадые үдэшэжэ ябалсаһан Кувейдэй национальна суглаанай түрүүлэгшэ Халед аль-Гунейм СССР-эй Верховно Соведэй делегациин хүндэлэлдэ тэрэл үдэр обед эмхидхээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ЦЕЛЛЮЛОЗНО-СААРЬАНАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, үлүүлэн дүүргэлгэдэ, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэлгэдэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ
АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Байбородина Надежда Мироновнае — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай хэбшэн.

Косарев Александр Александровичые — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай токарь.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Гордин Семен Дмитриевичые — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай халаанай начальник.

Минин Петр Петровичые — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай картон хэдэг машинын машинист.

Москвитина Валентина Павловнае — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай ТЭС-эй машинист.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Горбунов Анатолий Ивановичые — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай ТЭС-эй машинист.

Котов Гавриил Федоровичые — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай машинист.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Величко Людмила Анатольевнае — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай оператор.

Чупик Елена Владимировнае — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай тээрмэшэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной февралиин 7.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ЭД ХЭРЭГЛЭЛЭЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, үлүүлэн дүүргэлгэдэ, мүн абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ
АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Антонов Николай Николаевичые — Бэшүүрэй райпотребсоюзай заготконторын директор.

Доржиев Цыдендамба Гармаевичые — Ярууны аймагай Нарһатын загаһа олзоборилгын кооперативай автолавкын жолоошон-наймаалагша.

Кречетов Петр Григорьевичые — Буряадай потребсоюзай автобазын жолоошон.

Ошорова Данара Данжеевнае — Түнхэнэй аймагай Жэмһэгэй хүдэлмэришэдэй кооперативай магазинай наймаалагша.

Петров Николай Захаровичые — Буряадай потребсоюзай Хойто-Байгалай коопзверопромхозой агнуушан.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Банзарханова Ханда Лубсановнае — Зэдын аймагай эд хэрэглэлэй Петропавловкын обществын магазинай наймаалагша.

Бурунова Батома Жамсарановнае — эд хэрэглэлэй Хяагтын районно обществын магазинай наймаалагша.

Коломин Георгий Петровичые — Сэлэнгын райпотребсоюзай автолавкын жолоошон наймаалагша.

Оленников Трофим Петровичые — эд хэрэглэлэй Тарбагатайн обществын главна бухгалтер.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Бирюкова Ульяна Романовнае — Прибайкалиин аймагай эд хэрэглэлэй Турунтаевска обществын столовын эдеэ шанагша.

Брянская Нина Михайловнае — эд хэрэглэлэй Баргажанай районно обществын магазинай ахалагша наймаалагша.

Обросова Наталья Алексеевнае — эд хэрэглэлэй Кабанскын районно обществын магазинай наймаалагша.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Антонова Анна Егоровнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай эд хэрэглэлэй Октябрьска обществын магазинай наймаалагша.

Зверькова Галина Иннокентьевнае — эд хэрэглэлэй Хурамхаанай районно обществын магазинай ахалагша наймаалагша.

Пискунов Харитон Михайловичые — Буряадай потребсоюзай барилгын управлениин модошо дархан.

Чимитова Ольга Михайловнае — эд хэрэглэлэй Хориин районно обществын магазинай наймаалагша.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной февралиин 13.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ГҮРЭНЭЙ ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА

1973 оной түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, үлүүлэн дүүргэлгэдэ, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ
АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Анченева Полина Сахьяновнае — Улаан-Үдын горпищеторгын 78-дахи магазиниие даагшын орлогшо.

Арсентьева Ольга Степановнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын 8-дахи столовын кондитер.

Бартаева Екатерина Дмитриевнае — Улаан-Үдын горпромторгын 70-дахи магазиниие даагша.

Жигман Матрена Мироновнае — Улаан-Үдын горплодоовощторгын 12-дохи магазиниие даагша.

Келтович Мария Васильевнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын 16-дахи столовын эдеэ шанагша.

Притчина Евдокия Евдокимовнае — Улаан-Үдын горпромторгын 50-дахи магазиниие даагша.

Черняьева Марина Игнатьевнае — Хяагтын худалдаа наймаанай конторын универмагай секциие даагша.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Баталова Миникомал Хантимировнае — Улаан-Үдын станциин ресторанай эдеэ шанагша.

Гороховский Яков Дмитриевичые — Худалдаа наймаанай министерствын барилга-хабсаралгын управлениин модошо дархан.

Котелевская Степанида Ивановнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын 7-дохи столовын директор.

Кузьмина Мария Семеновнае — Улаан-Үдын горхлебторгын 18-дахи магазиниие даагша.

Попова Антонина Львовнае — Улаан-Үдын горпищеторгын 50-дахи магазиниие даагша.

Юхлина Филиса Лаврентьевнае — Улаан-Үдын универмагай секциие даагша.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Будаева Екатерина Доржиевнае — Улаан-Үдын горпромторгын худалдаа наймаанай байшангай ахалагша наймаашан.

Дондохонова Зинаида Борисовнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын 17-дохи столовын эдеэ шанагша.

Китаева Надежда Ивановнае — Улаан-Үдын горпищеторгын 36-дахи магазинай ахалагша наймаашан.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Лебедев Жорж Дмитриевичые — Худалдаа наймаанай министерствын худалдаа наймаанай техникын комбинадай электрослесарьнүүдэй бригадир.

Пакеева Антонина Дмитриевнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын «Дружба» кафегэй үйлэдбэриие даагша.

Сапегина Елена Николаевнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын 5-дахи столовын хүдэлмэрилэгшэн.

Целюк Галина Александровнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын «Байкал» ресторанай официантка.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной февралиин 13.

ГАЗАР—АЖАХЫН ГОЛ БАЯЛИГ

ШЭНЭ ГАЗАРАЙ ШЭМЭ ЕХЭ

Хүдөө ажахын үйлэдбэрие саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, ороохо таряа ехээр абадаг боложо, энээнэй үндэһөөр мал ажалай продуктнуудые элбэгээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ шэнэ газар элдүүрилхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай байгаа.

Хорин жэлэй саана «Знамя Ленина» колхоз 8126 гектар хахалагдадаг газартай, тэрэнэйнгээ 5334 гектарта ороохо таряа ургуулжа, га бүхэнһөөнь 4,8—6 центнер ороохо абадаг һэн. Бүхыдөө жэл соо оройдоол 25—30 мянган центнер таряа хуряадаг байгаа.

Хэрбээ колхоз түсэбэй ёһоор 10 мянган центнер таряа гүрэндэ худалдаха, 8 мянга шахуу центнерыень үрэһэндэ хааха зэргэтэй болоходоо, саада тээнь эдеэ хоолдо, адууһа малда эдюулхэ мүртэй тарянииинь үлэдэггүй бэлэй. Тээд ороохо тарянай, зүйл эдюулээгүй һаа, хайшан гээд һү ехээр һааха, малай шэгнүүр һайса нэмээхэбши. Аргагүй.

Совет хүнүүдэй улам ургажа байгаа эрилтые хүдөө ажахын продуктнуудаар гүйсэд хангадаг болохо талаар парти, правительствын табиһан ехэ зорилгонуудай хүсэндөө хүргэгдэжэ байхада, ажахынгаа бүхы арга боломжо, нөөсэнүүдые элирүүлэн хэрэглэхэ шухала болоо. Нэн түрүүн колхоздо шэнэ газар хахалжа, тарилгын талмайе үргэдхөөд, ороохо таряа ехээр абаха онол арга зам бэдэрэгдээ.

1953—1954 онуудта орхигдошоһон залууг, үрэжэл багатай, ногооной мүртэй ургадаггүй бэлшээри байһан газарые хахалжа элдүүрилхэ хүдэлмэри үргэнөөр хэтдэжэ эхилээ юм.

Энэмнай тиимэшье бэлэхэнээр бүтэшөөгүй. Түрүүшээр хүсэ ехэтэй техникэ дуталдаа, шэнэ газар хахалжа ашаглаха дүршэл багатай байгдаа һааб даа. Гэбэшье, машинно-тракторна станциин (һүүлдэнь «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэл болгогдоһон) механизаторнууд энэ талаар колхоздо ехэ туһаламжа хүргөө. Жэл ошохо бүри тарилгын газар ехэ боложо байгаа.

Шэнэ газарай ашаглагдажа эхилһэнһээ хойшо 20 жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо хахалагдадаг газар 11,233 гектарта хүрөө. Тарилгын талмай 6366 гектарһаа 9212 гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдөө. Мүнөө жэлдээ 7255 гектарта ороохо таряа ургуулнабди.

Тарилгынгаа газарай ехэ болоһоной ашаар үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абадаг болохо тушаа һаналаа ехээр табижа эхилээбди. 1953 ондо тэжээлэй ургамалнуудые 953 гектарта таридаг байгаа һаа, мүнөө тэрэниие 1956 гектарта хүргөөбди. Жэл бүри гансахан кукуруза 600 гектарта таригдана. Хорин жэлэй урда энэ ургамалые оройдоошье таридаггүй байгаабди. Кукурузын ногоон намаа набша эдиһэнэй ашаар үнеэд һү шэмэеэ эрид дээшэлүүлээ гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Хэрбээ урдань үнеэн бүриһөө 665 килограмм һү һаадаг һаа, нёдондо үнеэн бүхэнһөө 2071 килограмм һүн абтаа.

Шэнэ газар хахалжа ашаглаһанай ашаар гансашье тарялан үргэдхэгдэжэ, ороохо тарян жэлдээ 43—50 мянган центнер абтадаг болоо бэшэ, мүн ниитын адууһа малай тоо толгойе олошоруулха арга олгогдоо.

Энээн тушаа хоёр жэшээ дурдая. 1953 ондо колхоз 1745 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэ тоодо 565 үнеэдтэй, 6964 хонидтой байһан. Мүнөө ажахыда 2004 үхэр, тэрэ тоодо 600 үнеэд, 33,512 хонин һүрэг тоологдоно.

Тарилгын газарай үргэдхэгдэхэдэ адууһа мал яагаад олошороо гээшэб? Нэгэдэхеэр, хахалагдадаг газарай ехэ болоходо ороохо тарян ехээр абтадаг болоо. Хоёрдохёор, шэнэ газар хахалагдажа, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тариха аргатай болоо. Нёдондо ган гасуур жэл байгаашье һаань, 40 шахуу мянган центнер үбһэ, зелёнко хуряажа абаа, 52 мянган центнер силос дараабди. Үбһэ тэжээлэй элбэгээр бэлэдхэгдэдэг болоходо мал ажалай продуктнууд харба байса ехээр үйлэдбэрилэгдэһэниинь элитэ ааб даа. Тусхайлбал, үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз 5610 центнер мяха, 9470 центнер һү, 987 центнер нооһо, 207 мянган үндэгэ гүрэндэ худалдаа.

Үбһэ тэжээл горитойгоор бэлэдхэдэг болоод байхадамнай мүнөө үбэлжэлгын үедэшье адууһа мал хүсэ шадалаа табинагүй, һү һаалишье ходо дээшэлнэ, шахамал малай шэгнүүр ехээр нэмээгдэнэ. Эхэ хонидой отара бүхэндэ мүнөө 300—400 центнер үбһэн, баһал тэды шэнээн зелёнко бии. Хурьгадай олоороо абтажа байһан үедэ үбһэ тэжээлээр дутамаггүй байхадаа хонишод һанаа амар хүдэлнэ бшуу.

Урдань бүхы һолоомомнай хахад үбэл арай гэжэ хүрэдэг һаа, мүнөө тэрээгээр дуталдаха ушар үзэгдэхэеэ болинхой. Иигээд ерэхэдээ ургаса муутай бэлшээри, орхигдошоһон залууг, эндэ тэндэ хаягдашоод байһан газарнай хахалагдажа элдүүрилэгдээд байхадаа, гансашье таряа ехээр үгөө бэшэ, мүн һолоомо элбэг болгоо. Һолоомые мүнөө хэршээд, шанаржуулаад, малда эдюулхэдэ һайн тэжээл болоно. Һолоомоёо эдюулхэдэмнай үбһэн арьбалагдана. Һүүлэй хоёр жэлһээ хойшо һолоомые хэршээд, талха тарянаар худхажа эһээгээд эдюулдэг болоһоной ашаар шанарынь һайжархаһаа гадна, экономическа талаараа ехэ ашагтай байна.

Тарилгын газарые үргэдхэхэдэ огородой эдеэ элбэгээр ургуулха аргатай болоо. Хэрбээ 1953 ондо оройдоол 600 центнер овощ абаһан һаа, нёдондо 1664 центнер огородой эдеэ хуряагаабди.

Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэйнь түсэб хэр дүүргэгдээ гээшэб?

Энэ үе соо түсэбэй ёһоор 27.340 центнер һү худалдаха аад, 28,057 центнер сагаан эдеэ худалдаабди. Колхозой ажалшад 17,580 центнер мяха, 3157 центнер нооһо, 890 мянган үндэгэ, 1971 центнер овощ Эхэ орондоо үгөө. Гансал ороохо таряа худалдаха түсэб миил 45 процент дүүргэгдөө. Тиигэбэшье энээндэ нэгэ хүндэтэй шалтагаан бии. Нёдондо ургасыемнай мүндэр сохижо, нэгэшье центнер ороохо гүрэндэ худалдажа шадаагүйбди. Хэды тиимэшье һаань, табан жэлэй үлэһэн хоёр жэл соо таряа гүрэндэ худалдаха түсэб-захилые дүүргэхэ ёһотойбди.

Гансашье тарилгын талмай үргэдхэхын тула шэнэ газар хахалагдана бэшэ. Шэнэ газар түрүүшын хэдэн жэлдэ тоггууритай һайн ургаса үгэнэ. Тэрэнэй үрэжэлыень ходо дээшэлүүлжэ байхын тула тэндэ наг шэбхэ гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха шухала. Тиимэһээ тарялангай үрэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдагбди. Гансахан һүүлэй гурбан жэлдэ тарялан дээрэ 26.000 тонно шэбхэ, 384,7 тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаа.

Саашадаашье шэнэ газар хахалжа, тарилгын талмайе үргэдхэхэбди. Жэшээнь, энэ жэлдэ 250 гектар шэнэ газар хахалжа ашаглахаар хараалнабди. Тиигэжэ энэ үнгэрһэн 20 жэл соо 3357 гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэхэнь.

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада харюу болгон, манай колхозой ажалшад табан жэлэй тодорхойлхы, 1974 ондо бүхы һалбаринуудтаа үндэр бүтээсэ туйлажа, хүдөө ажахын продуктнуудые эрид ехээр абадаг болохо байна. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ жэл бүри севооборотдо оруулжа байһан шэнэ газарнай ехэхэн ашаг үрэ үгэхэ зэргэтэй. Шэнэ газарые зүбөөр, ёһоор ашаглабал, экономическа ашаг үрэнь ехэ байна.

Н. ЦЫРЕНДАШИЕВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ.

Худанай совхозой парткомой секретарь Борис Раднаевич Санжимитыповые энэ зураг дээрэ харанат. Нүхэр Санжимитыпов газар тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ, уһалууриин хүдэлмэри үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Ноохо угаадаг Улаан-Үдын фабрикын залуу мастер С. Н. Курмаевагай ажалладаг участок нёдондонойнгоо түсэб хоёр һараар урид дүүргээ. Мүнөө эдэнэр 4-дэхи, тодорхойлхы жэлэйнгээ түсэб октябриин нэгэндэ дүүргэхээр шиидэбэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Н. Курмаева ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

КПСС-эй райкомуудһаа

м э д э э с э н э:

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕМИНАР

Аймагай партийна эхин организацинуудай секретарьнар Кабанск тосхондо сугларжа, ээлжээтэ семинараа үнгэргэбэ. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. П. Берещинов «Аймагай партийна организациин 1974 ондо бэелүүлхэ зорилгонууд», Кабанскын совхозой парткомой секретарь П. И. Фролов «Партийна суглаануудые үнгэргэлгэ тухай», Байгалай модоной баазын парткомой секретарь П. И. Суранов «Ниитын эмхинүүдые хүтэлбэрилгэ» гэһэн темэнүүдээр элидхэлнүүдые хэбэ.

Удаань тэдэнэр Тимлюйн цементын заводто ошожо, ажалтайнь танилсаа. Тиихэдээ социалис мүрысөөнэй эндэ хайшан гэжэ эмхидхэгдэдэг байһанаарнь гол түлэб һонирхоһон байна.

Заводой парткомой секретарь А. М. Ананьев «Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл тухай лекци уншажа, суглараашадые һонирхуулһан байна.

Семинарай һүүл багта КПСС-эй обкомой лектор А. С. Серебряков «Уласхоорондын байдал тухай» лекци уншаба.

А. КЛЮЧЕРЕВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛНҮҮД

Хүдөө ажахын арадай университедэй түрүүшын хэшээл Мухар-Шэбэртэ болобо. Тэндэ аймагай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партийна эхин организацинуудай секретарьнар сугларaa юм.

Хэшээлэй эхиндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай философиин кафедрые даагша Г. И. Хилтухин уласхоорондын байдал тухай лекци уншаа. Удаань энэ институдай доцент, экономикын эрдэмэй кандидат Л. В. Власовай «Хүдөө ажахын үйлэдбэрие томодхолго тухай» лекци уншахадань суглараашад ехэ һонирхожо шагнаба.

Энээнэй һүүлдэ университедтэ һуража байгшад факультет факультедээрээ таража, зооветеринариин, агрономиин, хүдөө ажахые оньһожоруулгын, экономикын асуудалнуудаар лекцинүүдые шагнаа юм.

Мүн аймагай партийна һургуули тэрэ үдэр һуралсалаа эхилээ.

Хүдөө ажахын арадай университедэй, аймагай партийна һургуулиин ээлжээтэ хэшээлнүүд март һара соо үнгэргэгдэхэ юм.

П. МУРЗИН,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ПРОФСОЮЗУУД ХООРОНДЫН АЙМАГАЙ СОВЕТ

Профсоюзууд хоорондын нэгэдэхи конференци Хяагта хотодо боложо дүүрэбэ. Эмхидхэлэй комиссиин түрүүлэгшэ Н. Л. Чимитов конференци нээжэ, партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. М. Павловта үгэ үгөө. Нүхэр Павлов «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө аймагай партийна болон профсоюзна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл хэжэ, тон шухала үйлэдбэриин асуудалнууд дээрэ тогтоо. 1974 ондо аймаг мяха үйлэдбэрилгэеэ 18 процент, һү—14,5 процент, нооһо—14 процент, эдэ продуктнуудые худалдалгаяа—мяха—17 процент, һү—7 процент, нооһо—10 процент дээшэлүүлхэ ёһотой юм. Иимэ үндэр хараа зорилгонуудые гүйсэд бэелүүлхын тулада бүгэдэ ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулан, хүсэ шадалыень элсүүлэн ажаллаха шухала, тиимэһээ социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр ябуулжа, ниитэ-политическэ болон ойлгууламжын хүдэлмэри тон һайнаар эхилхэ ёһотойбди гэжэ Н. М. Павлов онсолон тэмдэглээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Хяагтын трикотажна нэхэлгын фабрикын слесарь В. Г. Яковенко, Хяагтын совхозой зоотехник В. Б. Ларионов ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Е. Ф. Посохова, «Родина» колхозой тракторна бригадые даагша С. И. Капустин болон бусад хабаадалсажа, партиин ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсон, тодорхойлхы жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ эрмэлзэлтэй ажаллажа байһанаа мэдүүлбэ.

Конференциин һунгаһан профсоюзууд хоорондын аймагай соведэй эмхидхэлэй пленум боложо, соведэй президиум һунгагдаа. Президиумай түрүүлэгшээр С. Ч. Бадмаев һангагдаба.

Б. НЕМЧИНОВ
КПСС райкомой инструктор.

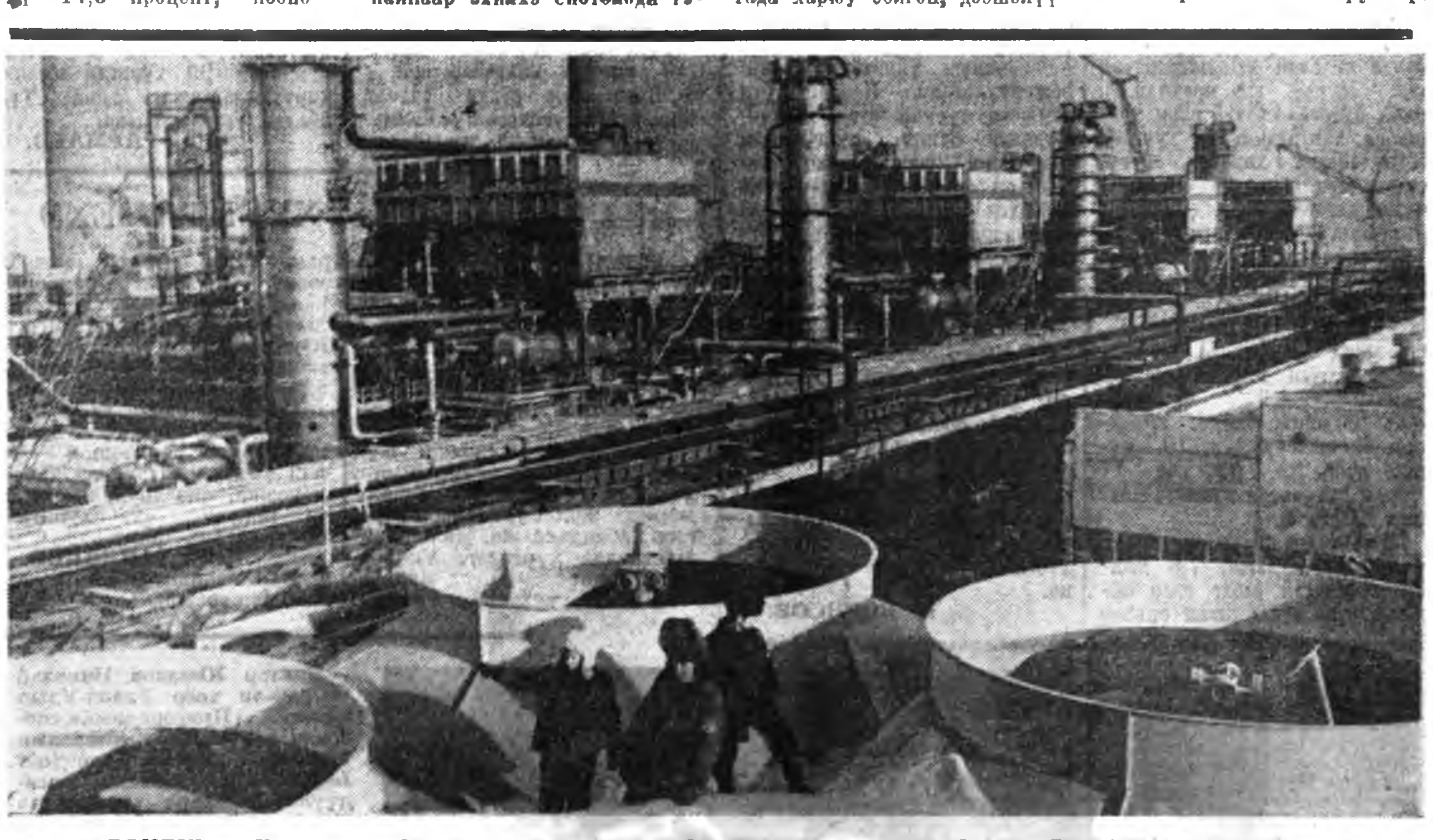

ОРЕНБУРГ. Түсэбтэ табан жэлэй гол шухала барилгануудай нэгэн болохо Оренбургын газ үйлэдбэрилдэг заводой түрүүшын технологическа лини туршалга гаража, хэдэн орёо түхеэрэлгэнүүдэй тодхогдоһоной һүүлээр ашаглалгада үгтэбэ. Энэ лини жэл бүхэндэ табан миллиард кубометр байгаалиин газ үйлэдбэрилхэ байна. Энэ хадаа бүхы Европодо эгээл ехэ газай уурхай дээрэ баригдаһан тон томо предприятиин һуури табиба гээшэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Оренбург город шадархи газзаводой газаа түхэл.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ ҺУРГУУЛИ

Мүнөө үеын научно-техническэ дэбжэлтэһээ уламжалан, үйлэдбэриин экономикэдо нилээд ехэ хубилалтанууд боложо байдаг. Ушар тиимэһээ кадрнуудай экономическа һуралсалай урда табигдадаг эрилтэнүүд улам ехэ болоно бшуу. Тэрэшэлэн пропагандистнарай ажал ябуулга, түрүү дүй дүршэл тараан дэлгэрүүлхэ талаар тэдэнэй үүргэ дээшэлхэ ёһотой. Партиин Советскэ райком эдэ бүгэдые хараадаа абажа, политическэ һуралсалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ зорилгонуудта ехэ анхарал хандуулна. Партиин райком пропагандистнарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ зорилготойгоор семинарнуудые, теоретическэ ба методическа конференцинүүдые үнгэргэдэг. Гэхэтэй хамта, районой эрхим пропагандистнарай үнгэргэдэг нээмэл хэшээлнүүд ехэ ашаг үрэтэй гэжэ тоолонобди. Тиимэ хэшээлнүүд дээрэ Советскэ районой пропагандистнар байлсадаг.

Нээмэл хэшээлнүүдтэ пропагандистнар дуратайгаар сугларлдаг, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэдэнь тэрэнь туһалдаг байна. Һуралсалай жэл бүри тиимэ 8—9 хэшээл үнгэргэдэг болонхой. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 28-да республикын залуу пропагандистнар манай райондо ерэжэ, нээмэл хэшээлнүүдтэ байлсаһан юм. Пропагандистнар Л. М. Каспарова («Электромашина» завод), Л. Д. Мадыева (Элүүрые хамгаалгын министерство), М. А. Петрунин (госплан), Л. Г. Башкир (хүдэлмэришэн-залуушуулай нэгэдэхи һургуули), В. А. Гаврилов (судна бүтээлгын завод) гэгшэд нээмэл хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, залуу пропагандистнарта дүй дүршэлөө дамжуулаа бэлэй.

Пассажирска 1-дэхи автопредприятиин коллективтэ үнгэргэгдэһэн марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулиин нэгэ хэшээл тухай тодорхойгоор хөөрөө. Предприятиин директор Виталий Борисович Тиганов энэ һургуулида пропагандист юм. Экономикын үндэһэ һуури ба үйлэдбэри хүтэлбэрилгэ шудалха һургуулида таһагууд ба колоннонуудай начальнигууд, ахалагша мэргэжэлтэд, бригадирнууд ба мастернууд—хамта дээрээ гушаад шахуу хүн һурадаг. Тус һургуулида ябагшад социализмын шатада хүтэлбэрилгын ёһо гуримууд, социалис үйлэдбэри хүтэлбэрилгын онол арганууд, түсэблэлгэ, ажахын тоосоон, научно-техническэ дэбжэлтэ гэхэ мэтэ шухала асуудалнуудые шудалдаг байна.

Нээмэл хэшээл дээрэ «Социалис мүрысөөн ба үйлэдбэрие хүтэлбэрилгэ» гэһэн ээлжээтэ темэнь уншагшадта һонирхолтой байба. Бусад хэшээлнүүдтэ адляар энэ темэ теоретическэ талааараа гүнзэгыгөөр тайлбарилагдаһан, коллективэй бодото хэрэгүүдтэй нягта холбоотой байба. Пропагандист теориин ба бодото байдалай асуудалнуудые тодорхойгоор, этигэмээр тайлбарилжа шадаа.

Пропагандист энэ темэ тухай хэлэхэдээ, түрүүшын коммунис субботнигһоо эхилээд мүнөөдэр болотор социалис мүрысөөн хэды ехээр хүгжөөб, В. И. Ленин социалис мүрысөөе ямар удха шанартайда тоолодог байгааб гэжэ хөөрэжэ үгөө. Социалис мүрысөөнэй олон янзын түхэл шэнжэ тухай хөөрэхэ үедөө өөрынгөө предприяти соохоо жэшээнүүдые абажа харуулба. Предприятиин эрхим хүнүүд — РСФСР-эй хүндэтэ автомобилистнүүд И. Ф. Колесников, В. П. Першин, РСФСР-эй Автомобильна транспортын министерствын эрхим шофёрнууд Г. Ф. Васильев, Ф. И. Грудинин, П. И. Ковалев гэгшэдэй ажал ябуулга һурагшадай урда эли тодо боложо үгөө.

Мүрысөөн тухай хөөрэхэ үедөө пропагандист предприятиингаа коллективэй Шэтын нэгэдэхи автопредприятиин коллективтэй мүрысэдэг тухай, хоёр предприятиин хоорондо байгуулагдаһан хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалалсалга тухай тон зүбөөр хөөрэбэ.

Энэ темэдэ зорюулагдажа, диафильм, диапозитивууд харуулагдаа.

Нээмэл хэшээл һайнаар үнгэрөө. Энээн тухай пропагандистнар Л. М. Шехина, Е. А. Синекова, Е. Г. Данжуров, Д. С. Санжиева, багшанарай институдай багша А. И. Березина, КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь Г. К. Ячменева гэгшэд үгэ хэлээ.

Пропагандист энэ хэшээлээ һайнаар үнгэргөө. Энэншье ойлгосотой бэзэ. Нэн түрүүшээр пропагандист хэшээл бүхэндөө һайнаар бэлдэнэ. Виталий Борисович марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, партийна документнүүдые уншана, шудална. Тэрэнэй удаа һуралсалай хэрэгсэлнүүд ба статистическэ суглуулбаринуудые харадаг. Тиигэжэ хэшээлэйнь теоретическэ үндэһэ һуури олдоно бшуу. Темын гол шухала зүйлнүүдтэ хабаатай шэнэ тоонууд, баримтанууд, жэшээнүүд дэбтэр соо бэшэгдэнэ. Һүүлээрнь нютагай материалнуудые шэлэжэ абадаг, зэргэсүүлдэг ба тобшолол хэдэг. Бэлэдхэлэй эдэ бүхы хүдэлмэриин дүүрэһэн хойно пропагандист Виталий Борисович хэшээлэйнгээ тодорхой түсэб табидаг. Хэшээлнүүдтээ һайнаар бэлэдхэһэнэй ашаар пропагандист В. Б. Тигановай хүтэлбэрилдэг политическэ һуралсалай хэшээлнүүд хододоо һонирхолтойгоор үнгэрдэг. Иимэ хэшээлнүүд үйлэдбэридэ ехэ нүлөө үзүүлдэг гэе. Тус предприяти хүнүүдые зөөхэ үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 22-то дүүргэнхэй.

Предприятиин хүдэлмэришэдые экономикодо һургаха хэрэг үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шухала нүхэсэл болоно гээд эдэ жэшээнүүд гэршэлнэ. Нээмэл хэшээлнүүд саашадаашье үнгэргэгдэхэ, нарижуулагдаха ёһотой гээд тоолонобди.

Н. ЗОЛОТОРЕВА,
КПСС-эй Советскэ райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй У

ХҮН ЗОНИИЕ АЖАҺУУДАЛАЙ ТАЛААР ХАН
ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭ
ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛ
БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОР
МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, үлүүлэн гэдэ, мүн абаһан социалис уялгануудаа дүүргэ лаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ:
АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Подкорытова Нина Петровнае — ажаһуудал хангалгын Загарайн комбинадай оёдолшон.

Сахирова Софья Семеновнае — Улаан-Үдын « гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй эсхэгшэ.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Баудер Михаил Павловичые — Улаан-Үдын бытприбор» комбинадай час заһагша.

Безносикова Мария Трофимовнае — Улаан-Үд ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай фото

Илькова Галина Исаковнае — ажаһуудалай хангалгын Каменск-Кабанскын комбинадай эсх

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕД

Волкова Таисья Михайловнае — Улаан-Үд «Байкал» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй ателье

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭ МЕДАЛЯАР

Золотарева Василиса Елисеевнае — Улаан-Ү тын трикотажна фабрикын нэхэгшэ.

Носков Иван Георгиевичые — Улаан-Үд тын радиотелевизионно сетиин дирекциин радио

Раднаев Гарма Шадаповичые — Улаан-Үд заһабарилга-барилгын управлениин модошо дар бригадир.

СССР-эй Верховно Соведэй Прези
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОР
СССР-эй Верховно Соведэй Прези
Секретарь М. ГЕОРГ

Москва, Кремль.
1974 оной февралиин 13.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

СССР-эй ҮНГЭТЭ МЕТАЛЛУРГИИН
МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БО
ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШ
ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛ
БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРД
МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэб болон абаһан социалис уял дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалт һанайнь түлөө нимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ:
АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Бундашинов Цырен-Доржо Самсуевичые — вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэришэ

Лещенко Сергей Гавриловичые — Зэдын во молибденэй комбинадай комплексно бригадын б

Маслов Василий Николаевичые — «Бал комбинадай Ципиканай прийскын бульдозерой ма

Попенко Иван Ивановичые — Зэдын вольфра денэй комбинадай таһагай начальник.

Ринчиндоржиев Василий Митыповичые — вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэришэ

Родина Анна Петровнае — Зэдын вольфра денэй комбинадай мастер.

Чигарев Алексей Тимофеевичые — Зэдын во молибденэй комбинадай экскаваторай машинист.

Ященко Алексей Федоровичые — Зэдын во молибденэй комбинадай электрослесарь.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Бадмаева Дулма Доржиевнае — Зэдын вольф либденэй комбинадай армаг холбогшо.

Зитев Александр Петровичые — Зэдын во молибденэй комбинадай булад хайлуулагша.

Игумнов Дмитрий Максимовичые — Хяагты ковошпадай руднигай жолоошон.

Казанцев Григорий Павловичые — Зэдын во молибденэй комбинадай хүдэлмэришэн.

Смакотин Александр Николаевичые — Зэд фрам-молибденэй комбинадай участогай началь

Тугаринов Иннокентий Ильичые — Зэдын во молибденэй комбинадай жолоошон.

Цыденжапова Тогоша Тугутовнае — Зэдын во молибденэй комбинадай хамһабариин ажахын һа

Черпух Константин Александровичые — Зэд фрам-молибденэй комбинадай слесарь.

Шупыра Алексей Борисовичые — Зэдын во молибденэй комбинадай машинист.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛ

Каратаева Анна Ивановнае — Зэдын вольф либденэй комбинадай тээрмэшэн.

Котов Петр Ефимовичые — Зэдын вольфрам денэй комбинадай хүдэлмэришэн.

Москвитин Петр Федоровичые — Зэдын во молибденэй комбинадай модошо дархан.

Цыбиков Дмитрий Намсараевичые — КПСС- тын райкомой секретарь.

Шотт Фрида Генриховнае — Зэдын вольфрам денэй комбинадай хамһабариин ажахын т хүдэлмэришэн.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕД

Алданина Ольга Ивановнае — Зэдын вольф либденэй комбинадай хүдэлмэришэн.

Антонова Августа Ивановнае — Хяагтын пла шпадай руднигай хүдэлмэришэн.

Афанасьев Виктор Ивановичые — Зэдын во молибденэй комбинадай хүдэлмэришэн.

Бандеев Василий Бадмаевичые — Зэдын во молибденэй комбинадай жолоошон.

Боркина Клавдия Петровнае — Зэдын вольф либденэй комбинадай штукатур-шэрдэгшэ.

Ваганов Василий Андреевичые — Зүүн С ба Алас-Дурнын горно-һэргылхы ажал эрхилдэ түхэл шэнжэтэй частьнуудай штабай хүдэлмэри

Комогорцев Анатолий Сергеевичые — «Бал комбинадай Ципиканай прийскын бригадир.

Осокин Иван Тимофеевичые — Зэдын вольф либденэй комбинадай электрослесарь.

Перевалов Константин Алексеевичые — Зэд фрам-молибденэй комбинадай кранай машинист.

Сунцева Евдокия Матвеевнае — Зэдын эде хангалгын эмхи зургаанай столовын наймаала

СССР-эй Верховно Соведэй Прези
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОР
СССР-эй Верховно Соведэй Прези
Секретарь М. ГЕОРГ

Москва, Кремль.
1974 оной февралиин 15.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

СССР-эй ХИМИИН ПРОМЫШЛЕННОСТИ
МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БО
ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИША
ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ
ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРД
МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1974 оной түсэбүүдые ба абаһан социалис у даа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжал һанайнь түлөө нимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ:
АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Базыкин Петр Ивановичые — «Татарский карьероуправлениин жолоошон.

Трофимов Илья Георгиевичые — «Татарский карьероуправлениин үрэмдэн малтагша.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Полянский Алексей Николаевичые — «Та ключ» карьероуправлениин цехэй начальник.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛ

Горюнов Алексей Михайловичые — «Татарский карьероуправлениин экскаваторай машинист.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕД

Яковлева Анна Ивановнае — «Татарский карьероуправлениин хүдэлмэришэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Прези
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОР
СССР-эй Верховно Соведэй Прези
Секретарь М. ГЕОРГ

Москва. Кремль.
1974 оной февралиин 15.

ЭКОНОМИКО ШУДАЛАГШАДТА ТУҺАЛАМЖА

ОЛЗО ЕХЭТЭЙГЭЭР, ГАРГАША БАГАТАЙГААР

Совет индустри түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ урагшатайгаар хүгжөө. Промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргалга түсэбэй ёһоор 5,8 процентээр дээшэлхэ ёһотой аад, 7,3 процент болоһон байна. Түсэбһөө гадуур 7 миллиард түхэригэй продукци худалдагдаа. Продукци худалдаха түсэбөө промышленна бүхы министерствэнүүд болон албан зургаанууд дүүргээ. Гэһэншье ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэ мүнөө үеын шухала асуудалнуудай нэгэн юм. Энэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэбэл, ороной экономи-

…е саашадань улам түргэн хүгжөөхэ арга нүхэсэл …гдаха гээд парти тоо…но.

…шар тиимэһээ машина, …һон техникые һайнаар …лалга гол үүргэ дүүргэ ёһотой. Юундэб гэхэдэ, …на ба оньһон техникые ехэтэйгээр ашаглалгаһаа …дукци үйлэдбэрилгэ сэхэ …дахa байна бшуу.

…хэтэй хамта машина, …һон техникэдэ гаргашаһан түхэриг бүхэндэ хэдэн шэнээн продукци үйлэдбэрилэгдэн гаранаб, тэрэ фондын ашаг үгэсэ гэжэ …дэг. Хэды шэнээн ол…рооб (фондын аша үрын хэмжээе тодорхойлхоёо) гэ… мэдэхээ һанаа һаа, жэл… бүтээжэ гаргаһан продукциие үйлэдбэриин гол …днуудта (станок, түхеэрэлгэнүүд) хубаахада, элирхэ болоно.

…техническэ, эмхидхэлэй, …номическа болон бусад хэмжээнүүд фондын …урыень, олзыень ехэ… болгодог хуулитай. Жэшээлхэдэ, предприятинуудай фондын аша үрынь, ол… ехэ бага болохо хэм… үйлэдбэриин бүридэл… (юумэнэйнь сэн, ямар …лэй, хэды шэнээн продукци гарганаб, шанарынь …р бэ, продукцинь хэр ехэ … хэнэб) болохо, нүүр талаһаа үйлэдбэринь техникын талаһаа хэр зэбсэглэйб, хэр ехэб, гол фонднуудаа хэр ашагланаб, эдэнь …рын аша үрын хэмжээе …рхойлхо байна.

Фондын ашаг үгэсэ дээшэлүүлхын гү, али продукци … үйлэдбэрилхын тула …дбэриие шэнэ техникээр …ха, предприятинуудые …бэн шэнэдхэхэ, машина …н оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсые дээшэлүүлхэ, …гамтайгаар ашагла… түрүү дүй дүршэл үйлэд… нэбтэрүүлхэ гэхэ …эрилтэнүүд бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

…рилгын, транспортын, …даа наймаанай болон …шленностиин олон …ринуудта фондын ашаг … дээшэлүүлхэ зорилго …жэлэй түсэбөөр хараа…нхай. Энээнһээ улам… арадай ажахыда һо…гдоһон мүнгэн зөөри … алмагдаха байна бшуу.

…адай ажахын бүхы һа…уудта шэнэ технологи …үүлхэ, бар хүсөөр хэг… ажалые комплексноор …жоруулха, автомат оньһон түхеэрэлгэнүүдые олоор … гаргаха зорилго оро… машина бүтээгшэдэй ур… гарганхай.

Машина бүтээлгэдэ түйлагдаһан техническэ дэбжэлтэ ниитын үйлэдбэриин ашаг үрын түргэнөөр ургалтада сэхэ нүлөөлхэ зэргэтэй. 1971—1975 онуудта бүтээн гаргагдаһан шэнэ техникэ, автомат оньһон түхеэрэлгэнүүд арадай ажахыда хэдэн миллиард түхэриг олзо доход оруулха гэжэ тодорхойлогдонхой.

Шэнэ технологи промышленностьда нэбтэрүүлгые түргэдхэхэ гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо заагдана. Жэшээлхэдэ, мүнөө үеын эрдэм, техникын үндэһөөр металл болбосоруулга, шэнэ технологи хэрэглэн элдэб янзын прокат үйлэдбэрилгэ мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор, металлай гаргашые 25—30 процентээр хорооxо, продукциин өөрын үнэ доошолуулха байна.

Үйлэдбэриие эрдэм наукын үндэһөөр эмхидхэжэ шадабал, техникые һайнаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаха байнабди. Манай ороной олон предприятиин мэргэжэлтэд ба хүдэлмэришэд ажалаа эрдэм, наукын үндэһөөр эрхилхэ хэрэгые ударидаһан байдаг. Ажалаа эрдэм, наукын үндэһөөр эрхилхэ гээшэмнай ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, ажалдаа түрүү онол арга, дүй дүршэл хэрэглэлгэтэй нягта холбоотой ха юм. Электротехническэ промышленностиин предприятинуудта үнгэрһэн табан жэлэй туршада ажалай эмхидхэл, үйлэдбэриин хүтэлбэри һайжаруулха зорилготойгоор 100 мянган дурадхал нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Энээнэй ашаар 8 миллион шахуу түхэригэй олзо оруулха арга олдоо.

Машина болон агрегадуудай хүсые халаанай, һарын, жэлэй туршада гүйсэдөөр хэрэглэбэл, ехэ нөөсэ гаража үгэхэ байна. Оньһон түхеэрэлгэнүүдые хоёр-гурбан халаан соо хүдэлгэжэ шадабал, юһэдэхи табан жэл соо 7—8 миллиард түхэригэй нэмэлтэ продукци үйлэдбэрилжэ болохо байна гэжэ тоологдон гаргагданхай.

Техникэ заһабарилга эмхидхэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Саг дарыдань, һайнаар заһабарилга хэхэдэ, оньһон машинанууд удаан алба хэхэ, һайнаар ашаглагдаха байна бшуу. Тэрэнэй ашаар техникэ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга олдодог байна.

Барилгашадай урда ехэ зорилгонууд табяатай. Барилгануудые саг дарыдань ашаглалгада оруулха гээшэ тэдэнэй гол зорилгонь болоно.

СССР-эй ЦСУ-гай тодорхойлһоной ёһоор, гурбадахи барилга бүхэнэй проектдэ алдуу гараһан, дүрбэдэхи барилга бүхэн мэргэжэл шадабаритай кадрнуудаар хангагданагүй, табадахи барилга бүхэндэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри дутуу дундануудтай гэжэ элирээ. Үйлэдбэриин фонднуудай ашаг үгэсэ ехэдхэхын тула капитальна барилгада ехэ нөөсэ арга боломжонууд бии гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада капитальна барилгада һомологдодог мүнгэнэй эрьесэһээ ородог орошо олзо ехэдхэхэ зорилготойгоор барилгые бүхыдэнь түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулхаар хараалагдана. Тиигэжэ капитальна барилгада һомологдодог мүнгэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга нүхэсэл олдохо байна.

Барилгын хүдэлмэриин түсэблэлгые һайжаруулхада барилгын үнэ сэн доошолхо, гол фонднуудые ашаглалга һайжарха болоно. Гэхэтэй хамта, барилгануудые саг дарыдань ашаглалгада оруулбал, табан жэлэй туршада үшөө 4—5 миллиард түхэригэй промышленна продукци үлүү ехээр абажа болохоор гээд мэргэжэлтэд баталан хэлэнэ.

Гол фонднуудай ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар республика доторнай нилээд ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Республикымнай олон завод, тэрэ тоодо «Теплоприбор», «Электромашина» заводууд шэнэдхэн һэльбэгдэжэ байнхай. Мүнөө үеын техникээр хангагдаһан шэнэ цехүүд ашаглалгада оруулагдана.

Хүшэр хүндэ ажал хүдэлмэрие оньһожоруулха, автомат оньһон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ талаар түрүүшын алхамууд хэгдэжэ байна. Промышленна предприятинуудтамнай оньһожоруулагдамал поточно ба автомат лининүүд олоороо тодхогдоно. Хэрбээ республика доторнай 1965 ондо оньһожоруулагдамал 27 лини байгаа һаа, 1971 ондо — 263 болоһон байна.

Предприятинуудтахи элдэб оньһон түхеэрэлгэнүүд шэнэлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, 1972 ондо металл отолдог 62 станок шэнэдхэгдээ.

Түрүү техникээр хангагдаһан шэнэ предприятинууд ашаглалгада оруулагдана. Хүүргэнүүдэй металлическа хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг завод энэ жэлдэ продукци үгэжэ эхилбэ. Тус заводто үйлэдбэриин мүнөө үеын технологи хэрэглэгдэнэ.

Предприятинууд үйлэдбэриин түсэбүүдые зохёон табихатайгаа хамта социальна, экономическа ба техническэ талаараа хүгжэлтын комплексно түсэбүүдые хараадаа абадаг юм.

Республика доторнай гол фонднуудые ашаглалга һайжаруулха талаар хараалагдаһан зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ фондын ашаг үгэсын ургалта жэл бүри дунда зэргээр 2 процент болоо.

Арадай ажахые хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула үшөө ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ЦК-гай декабриин (1973) оной) Пленум дээрэ хэлэһэн байна.

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгые совет арад халуунаар угтаба. Экономикын хүгжэлтые түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ зорилго ажалай коллективүүдэй урда табигдаа. Энэ талаар угтамжын түсэбүүдтэ онсо анхарал хандуулха зэргэтэйбди.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон хүдэлмэришэд, колхознигууд, арадай интеллигенци КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулжа байнхай.

П. ХАНДУЕВ,
СССР-эй Науканудай академиин СО-гой Буряадай филиалай экономикын таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

ҮХИБҮҮДЭЙ ХАНИ НҮХЭР

Доодо-Торхиин хүүгэдэй библиотекэдэ ороходо, одоол аятай зохид болодог. Досоонь үни бутарма дулаан, уужам һаруул. Юумэн бүхэниинь һууридаа наринаар ябталаатай, энэ библиотекэдэ ажалша бэрхэ хүнүүдэй хүдэлдэгые эрхэ бэшэ һануулха юм. Уншагшадай орохотой сасуу библиотекарь урин зөөлэнөөр миһэрэн хаража, дуратай номуудаа шэлэжэ абаха хэрэгтэнь туһалдаг заншалтай. Хэдышье тоомгүй үхибүүд эндэ шуугялдажа байдаггүй, хэрэгтэй номуудаа абаад, уншалгын таһалгада орожо, шэмээгүйхэн уншажа орохол даа.

Уншалгын таһаг!.. Эрдэм мэдэсын тунгалаг һайхан «булаг» эгээл эндэ бурьялжа, үхибүүд номтой бүри дүтөөр нүхэсэнэ бшуу. Таригдаһан сэсэгүүд олоор табигданхай, хүнэй дура сэдьхэлдэ урма зориг бадаруулна. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, гоё һайханай алтан нюусые һайн мэдэхэ, эдир уншагшадые дүр бэн тэгшээр хүмүүжүүлэлсэжэ шадаха хүнүүд эндэ хүдэлнэ гэжэ ойлгохоор.

Олон асуудалда зорюулагдажа эмхидхэгдэһэн номой выставкэнүүд илангаяа һонирхолтой. Энэ стендын номуудтай танилсаһан үхибүүд ажабайдалай, һуралсалай али олон асуудалнуудые һайн мэдэхэ болоно, тиимэһээ ном, судартаа үнэн сэдьхэлһээ хандана. Манай ороной, мүн Буряад нютагай түүхые, хүгжэлтые харуулһан стенд урин наринаар, гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Ородой агууехэ поэт А. С. Пушкинай онтохонуудай удхаар зохёогдоһон панно бүришье һонирхолтой.

Эдэ бүгэдые харахада, ажал хэрэгээ яһала һайса мэдэхэ хүн — эндэ хүдэлнэ гэжэ хэлэхэ байнаб. Юумэн бүхэндөө тон наринаар, харюусалгатайгаар хандажа, библиотекынгээ ажал хүдэлмэриие удха түгэлдэр, һонирхолтой болгохые оролдоно. Иимэһээ үхибүүд иишэ олоор харгылжа, уран зохёолой дундарииgүй нюусатай танилсана ха юм.

Хэрбээ үхибүүн бүхэнтэй уулзажа хөөрэлдөө һаа, тэрэ нигэжэ харюусадаг:

— Библиотекарь Фаина Анисимовна Селецкая бидэниие эжы мэтэ энхэргэнээр угтажа байдаг. Хэрэгтэй номуудые шэлэлсэжэ, хайшан гэжэ зүбөөр уншахыемнай ходо заадаг юм. Гол түлэб удхыень тайлбарилжа удалядалсахадаа, абаһаар лэ Фаина Анисимовнада хандадагбди.

Үхибүүд иигэжэ тон зүб хэлэнэ. Минии һанахада, Ф. А. Селецкая мэргэжэлээ тон зүб шэлэжэ абаһан байна. Тэрэ хадаа үхибүүдтэ үнэхөөрөөшье дуратай, тиимэһээ тэдэнэй абари зангые, һанал эрмэлзэлые хэнһээшье үлүү һайн мэдэдэг. Үхибүүдэй эгээ дүтын хани нүхэр болоһоор үниинэй гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

Фаина Анисимовна ажал хүдэлмэреэ үнэхөөрөөшье һайнаар, һонирхолтойгоор эмхидхэнэ. Хүүгэдэй уншаһан номуудаар хөөрэлдөө хэжэ, эдир уншагшадай һанамжые мэдэжэ абадаг заншалтай. Энэнь ажал хүдэлмэреэ бүри һайнаар эмхидхэхэдэнь яахын аргагүй туһалдаг. Гадна номой шэнжэлэл үхибүүдтэ хүүлэжэ һургана. Зарим нэгэ асуудалые анхарангүй гарахадань, тэрэ доронь ажаглалта хэжэ, удаадахи шэнжэлэлээ хайшан гэжэ хэхыень даамай зохидоор заажа үгэнэ. Уншагшадай конференци илангаяа һонирхолтойгоор, удха түгэлдэрөөр болодог байна. Али нэгэ ном тухай конференциин болохо үдэрые үхибүүд хүлеэн ядажа, һанамжаяа уридшалан хэлэхэнь одоол жэгтэй бэлэй. Хөөрэлдөөнэй үедэ бүгэдөөрэн эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, уран зохёолшын юу хэлэхээ һанаһые, ямар асуудалда онсо анхарал хандуулһые бодотоор ойлгожо абадаг шуу. Шүлэг, үгүүлэл гэхэ мэтые уран хурсаар уншаха конкурс саг үргэлжэ эмхидхэгдэнэ. Эндэ бэлигтэй бэрхэ үхибүүд шалгардаг, уран уншалгада үетэн нүхэдөө һургахые оролдодог. Эхэ оронойнгоо, мүн гадаадын оронуудай уран зохёолшодой номуудаар аяншалга хэгдэнэ.

Буряад зохёолшодой номуудтай үхибүүдые танилсуулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Тиигэжэ хүүгэдтэ зорюулагдан бэшэгдэһэн бүхы шахуу номуудые уншаһан, хөөрэлдөө хэһэн байха юм.

Эдэ бүгэдэниие үнгэргэхэдөө зарим ушарта хүгжэм зэдэлүүлнэ, кинофильмнүүдһээ хэрэгтэй хэһэгүүдые харуулна. Иигэжэ ажалаа эмхидхэхэдэнь үхибүүд эрхэ бэшэ һонирхоно, улам шуналтайгаар библиотекын ажалда хабаадалсана бшуу.

Фаина Анисимовна үнэхөөрөөшье һайхан сэдьхэлтэй хүн гээшэ. Ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Сельскэ Соведэй депутат һэн тула захиргаанай комиссие ударидажа, тон ехэ ажал хэрэг ябуулна. Тэрэ гурба дахин депутадаар удаа дараалан һунгагдаа. Ажал хүдэлмэридөө үнэн сэдьхэлһээ хандадаг, нютагайхидайнгаа дунда айхабтар ехэ хүндэтэй байһан хүн иимэ найдабарида хүртэнэ ха юм.

Хэды тиигэбэшье библиотекын ажал эгээ шухаланьболоно. Тэндэнь мүнөө арба мянган номууд тоологдоно. Номуудынь бултадаа тагууд дээгүүр һөөл зохидоор ябталан табигданхай, үхибүүд һаадгүй абажа байдаг. Гансашье үхибүүд бэшэ, харин ехэшүүл эндэ ходо ерэжэ, дуратай номуудаа һонирхон уншадаг. Ушар иимэһээ «эндэ ороходоо аятай зохид» гэжэ үхибүүд хэлэдэг юм.

Хүүгэдэй эгээ дүтын хани нүхэр Ф. А. Селецкая тухай хүнүүд энэрхы дулаанаар хөөрэлдэдэг. Яахаб, һайн лэ гээшэ. Ажалаараа суурхаһан хүнүүд хододоо магтаалтай ябадаг шуу.

А. ЕЛИСЕЕВ.

Зэдын аймаг.

БЭЛИГТЭЙ ХҮГЖЭМШЭН

АЯЛГА

«Залуушуул болон студентнэрэй бүхэдэлхэйн нэгэдэхи фестиваль Прагада боложе байгаа. Хэды мянган хүбүүд, басагад нэгэ дороо сугларанхай, «Ород аялга» гэжэ мэдээжэ совет дуу ирагуу гоёор зэдэлүүлжэ, олон яһатанһаа бүридэһэн эбтэй эетэй бүлэдэ нэгэдхүүлһэн мэтэ һанагдаа бэлэй» гэжэ фестивальда хабаадагша хөөрөө һэн.

Энэ хадаа бэлигтэй совет композитор Лев Константинович Книпперэй дуун байгаа. Нэгэ заримдаа нугархай уянаар, нүгөө заримдаа һүрөөтэй шангаар зэдэлдэг гайхамшагта дуун сэсэгтэ дэлюүн тала нугые, Улаан Армиин баатаршалгын аян замые эрхэ бэшэ һануулна. Хасаг аялгаһаа эшэ үндэһэтэй энэ дууе «хоридохи зуунай эгээ эрхим һайн дуун» гэжэ элитэ американ дирижёр Леопольд Столовский хэлэһэн юм.

Буряад хүгжэмэй хүгжэлтэдэ Л. К. Книппер онсо габьяатай. Б. Ямпиловтай хамта «Агуу гоохон Ангара дүүхэй» гэжэ балет бэшэһыень һайн мэдэнэбди. Тэрэшэлэн «Байгал дээрэ» гэжэ оперо, «Хурамхаан» гэжэ сюитэ, «Байгал» гэжэ симфоническа увертюрэ болон бусад хүгжэмтэ зохёолнуудые бэшэһэн байна.

Л. Книппер абаһаар лэ хүгжэмшэн болоогүй юм. Актёрнуудай бүлэһөө гараһан хүбүүн офицер болоһон байна. Октябриин социалис революциие халуунаар һайшаажа, совет хүгжэмэй үндэһэ һуури табилсажа эхилээ һэн. Шэнэ совет ажабайдалые һайхашаан магтаһан зохёолнуудые бэшэхые оролдоно.

Бүхы жанрай зохёолнуудые адли тэгшээр бэшэһэн байна. Жэшээнь, «Хойто зүгэй һалхин», «Актриса» гэжэ оперо, «Негр хүбүүн Сэби», «Кандид» гэжэ балет, арбан дүрбэн симфони, мүн бусад жанрай бүтээлнүүдые хэһэн юм.

«Сэрэгшэ-комсомолец тухай поэмэ» гэжэ дүрбэдэхи симфониинь илангаяа ирагуу гоёор, уран хурсаар зэдэлнэ. Хорёод оной байдал үнэншэмэ хурсаар зураглажа, Эхэ орондоо хэлбэрицэгүй дуратай байхые уряална.

Л. К. Книппер гансашье буряад хүгжэмэй бэшэ, мүн бусад арадуудай хүгжэмэй хүгжэлтэдэ аша габьяатай. Тиигэжэ таджик, туркмен оперо ба баледүүдые зохёоһон байна. Тэрэшэлэн Хойто Кавказай, Алас-Дурна зүгэй болон Дунда Азиин арадуудай хүгжэм жэншэдгүй һайн мэдэхэ байна.

Манай Буряадта анха түрүүшынхеэ 1946 ондо ерэһэн юм. Тэрэнтэй хамта мэдээжэ совет композитор С. Н. Ряузов ерэлсээ бэлэй. Үндэһэн буряад хүгжэм нилээд ханамжатайгаар шэнжэлээ, арадай дуунай аялга суглуулаа. Л. Книппер Дандар Аюшеевтэй хамта Хурамхаанай, Баргажанай аймагуудаар ябажа, наяад шахуу арадай дуунай аялга хүгжэм бэшэжэ абаһан байна. Эндэһээ үндэһэлэн «Хурамхаан» гэжэ симфоническа сюитэ, «Байгал дээрэ» гэжэ оперо бэшэһэн юм. Оперо доторoo хоридохи зуунай эхин багта хүдөөдэ болоһон үйлэ хэрэг харуулна. Хэрзэгы шэрүүн аашатай Хүсэтэ гэжэ ноёнтой үгытэй ядуу ангуушанай хүбүүн тэмсэнэ. Энэ хэрэгтэнь нютагай зониинь, нүхэдынь хамһалсана. Тиигэжэ ноён илагдажа, үгытэйшүүлые доромжолхоо болино. Оперын либреттэтэй композитор С. Н. Ряузов танилсаад, иигэжэ бэшээ һэн: «Байгалай үзэсхэлэн гоё байгаали, бар хара тайгын мододой һаршаганаан, далайн долгид, һүрөөтэй шанга шуурган — эдэ бүгэдэ хүгжэм болоожо зэдэлхэдэл гэнэ. Онсо өөрын зүрилдөөтэй, байгуулалтань һайн».

Либреттыень СССР-эй арадай артист Г. Цыдынжапов Ю. Стремин хоёр бэшэһэн байна. Энэ оперонь манай Улаан-Үдэдэ анха түрүүшынхеэ 1949 оной майн нэгэндэ табигдаад, харагшадай магтаал һайшаалда хүртөө бэлэй. Үльгэр домогой маяг хэлбэриие илангаяа шадамараар хэрэглэжэ, Хонгор дуушанай түхэл шэнжые, абари зангые үнэншэмэ хурсаар зураглаа. Оркестртэнь буряад хүгжэмэй инструмент — хуур оруулагдажа, аялга нугалбаринь бүришье ирагуу гоёор зэдэлнэ. Дүрбэдэхи үзэгдэлдэнь ёохор наадан харуулагдана. Эгээл энэ үзэгдэлдэ бэлигтэй бэрхэ симфонист байһанаа эли бодо харуулаа бэлэй. Тус оперын аялга хүгжэм өөг үргэлжэ гүйсэдхэгдэнэ, шэхэнэй шэмэг болон зэдэлнэ.

1959 ондо Л. Книппер Б. Ямпиловтай хамта «Агуу гоохон Ангара дүүхэй» гэжэ балет бэшэжэ, энэнь Москвада болоһон буряад искусство ба уран зохёолой хоердохи декадын үедэ табигдажа, эрхим сэгнэлтэ абаа һэн.

Энэ гайхамшагта баледэй гол түлэб удхые тайлбарилһанай үлүү гэжэ һанаштай. Хэблэлдэ оло дахин бэшэгдэһэн, магтаалай хөөрэлдөөншье болоһон байха. Львов, Симферополь болон Николаев хотонуудай театрнуудта табигдажа, харагшадай һайшаалда хүртөө һэн. Баледэй авторнууд, мүн гол рольнуудтань хатарагшад 1972 ондо РСФСР-эй Гүрэнэй Глинкын нэрэмжэтэ шангай Лауреадууд боложо, үндэһэн буряад хүгжэмэй яһала урагшатайгаар хүгжэжэ байһаниие гэршэлээ бшуу.

Бэлигтэй хүгжэмшэн далан таба наһатай болоошье һаа, урданайхидаал адли ульһатайгаар хүдэлжэ, шэнэ зохёолнуудые бэшэһээр зандаа. «Баатаршалга» гэжэ кантата, «Сталинградтахи гэр» гэжэ симфоническа поэмэ, мүн струнна оркестрэй наадаха «Хадын серенада» гэхэ мэтэ бүтээлнүүдынь энээнииень эли бодо гэршэлнэ.

Лев Константинович Книппертэ ута наһа удаан жаргал эдлэхыень хүсөөд, ирагуу гоё хүгжэмөөрөө хүнүүдэй сэдьхэлдэ урма зориг бадаруулхыень үреэе!

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

Горькиин эрдэм-шэнжэлгын радиофизическэ институдай эрдэмтэд астрономуудтай суг наранай элшэ хүсэ шэнжэлдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: экспедициин научна хүдэлмэрилэгшэ Е. Ф. Ризов (зүүн гарһаа) радиофизическэ институдай эрдэмтэд А. А. Швецов А. И. Федосеев гэгшэдтэй радиоспекторэй дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

БАГШАНАРТА ТУҺАТАЙ СЕМИНАР

Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай методистнар Хэжэнгын аймагай һургуулинуудай хүдэлмэри һая шалгажа ерээ. Үлзытын, Сулхарын, Хэжэнгын дунда һургуулинуудта, мүн интернат һургуулида ошожо,ород ба буряад хэлэнэй, географиин, түүхын, математикын багшанарай семинарнуудые эмхидхэжэ, горитойхон туһаламжа тэдэнэртэ үзүүлһэн байна. Илангаяа методистнар нүхэд Хамаганов В. Ж., Гатапова Э. Ц., Нимаева Ц. Б., Крутовская Л. Н. Файнштейн Л. М. гэгшэдэй лекцинүүд һайшаагдан шагнагдаа һэн.

Аймагай түб тосхон Хэжэнгэдэ һургуулинуудай пионервожатануудай, эмхидхэгшэдэй, военругуудай, физругуудай, классай хүтэлбэрилэгшэдэй, интернадуудай хүмүүжүүлэгшэдэй семинарнууд үнгэргэгдөө. Тэндэ методистнар Халбаева Р. П., Осорова Н. Ц., Мадаев М. М., Будаев Ч. Д. гэгшэд лекцинүүдые уншаа. Гадна Буряадай багшанарай институдай доцент В. П. Битуев, Н. К. Елаев, Л. Н. Устинов, мүн спортын һургуулиин методистнар М. Б. Митыпов, Ц. Г. Чимитов, П. Ф. Новак, В. Я. Вознюк гэгшэдэй лекцинүүдые һонирхон шагнаа. Жэшээлхэдэ, В. П. Битуевай «Коллектив и личность», Н. Н. Елаевай, «Мэргэжэлдэ дүтэрхүүгээр хүмүүжүүлгэ» гэжэ лекцинүүд хүнүүдэй анхарал татаа.

Һүүлээрнь аймагай багшанар ажал хүдэлмэри, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэһэн байна.

М. МАХЕЕВ.

Ниитын журам шангадхахын түлөө

Һаяхан Буряадай АССР-эй милициин эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн партиин райкомуудай секретарьнарай болон республикын бусад захиргаанай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар болобо.

Зүблөөн дээрэ ниитын журам, хуули сахилгые улам шангадхаха тухай хэлсэгдээ.

Энэ асуудалаар СССР-эй МВД-эйн түлөөлэгшэ нүхэр **В. Коробцев** элидхэл хэбэ.

Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд дээрэ дурсагдаһан асуудалаар ябуулдаг ажал тухайгаа, өөһэдынгөө дүй дүршэл болон һанамжануудые хэлэжэ үгөө.

Сугларагшадай урда партиин обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** үгэ хэлээ.

Д. НАЗАРОВ,
БурАССР-эй МВД-эйн ахалагша инструктор.

ЭЛЕКТРОПРИБОРНУУДЫЕ ХЭРЭГЛЭХЭ ГУРИМ САХИХА

Мүнөө үедэ электрын элшэ хүсэнэй хэрэглэгдэдэг газарынь үгы шахуу болоо. Зайн гал хэрэглэгшэ бүхэн электроприборнуудта наринаар хандаха ёһотой. Тиигээгүй һаа, хүнүүд элдэб аюулда орожо болодог байна.

Манай гэр байрануудта …вольтын хүсэтэй электрэй элшэ хүсэн хэрэглэгдэнэ. Иимэ хэмжээнэй элшэ хүсые «бага вольтын» гэжэ …утайгаар тоолодог дээрэ …дүү хэдэг байна. Эгээл … хэмжээнэй элшэ хүсэн… хүнүүд гэнтын аюулда …рдана гэжэ элирүүлэгдэй.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, электрын элшэ хүсэ зүй… хэрэглэхэ гурим наринаар сахиха шухала. Гэр … нуудта зайн гал дамжуулха утаһанууд хараалаг… гуримай ёһоор татаг… зэргэтэй. Тиимэһээ …гдаһан ажалые имагтал … электригтэ найдахa болохо юм.

Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг утаһа өөһэдөө муу … татаа һаа, гэнтын аюулда дайрагдажа болохо юм.

Нэгэ жэшээ дурдая. Улаан-Үдын аймагай Хүйтэн тосхондо ажаһуудаг Шурыгин гэрэйнгээ хажууда баригдаһан дулаан байрада өөрөө зайн гал оруулхадаа проводагайнтаа үзүүрые изоляционно лентээр оройнгүй орхиһон байба. Үдэшэлэн, харанхы болоһон хойно тэрэ байрадаа ороод, лентээр оройгдоогүй провод барихатайгаа зэргэ тогто сохюулан, ами табиһан байха юм.

Зайн гал дамжуулдаг утаһа, изоляционно оройлтыень шэрдэжэ гү, али сагаадажа, дээрэнь элдэб юумэ үлгэжэ болохогүй. Гадна тиимэ утаһануудые газова гү, али уһанай соргонууд дээрэ, гэр дулаасуулдаг батарейнүүд дээрэ табижа гү, али саарһаар оройжо, ковёроор халхалжа огто болохогүй. Зайн галай утаһанууд предохранитель гү, али автоматическа выключательнуудаар хангагдаха зэргэтэй. Дүрэһэн пробконуудта «жучок» гэдэг проволоко хэжэ болохогүй.

Штепсельнэ розеткэ, вилкэ, колодко болон приборнуудые саг үргэлжэ шалгажа байха шухала. Юуб гэхэдэ, тэдэ хэрэгсэлнүүд муудаһанай шалтагаанаар ехээр халажа, гал аюул тохёолдуулжа магад. Жэшээнь, Кабанскын Тресково тосхондо ажаһуудаг Пьясс гэгшын модон гэрэйнь хана нэбтэ ороһон электропровод изоляторгүй, электросчётчигынь щиток, предохранительгүйгөөр ханада хадагдаһан байба. Энэ ушарһаа гэрынь дүрэжэ эхилһэн байгаа.

Хүдөө нютагуудта, город шадарайшье тосхонуудтахи модон гэрнүүдтэ электропровод татахадаа газарһаа 2,75 метрһээ доошо бэшэ үндэртэ изоляторнуудыень хадаха шухала. Энэ эрилтэдэ таарахагүй байгаа һаань, электропроводоо гэрэй оройһоо булад сорго соогуур татаха хэрэгтэй. Тиихэдээ зайн гал гэртэ оруулдаг изоляторнуудһаа гэрэй оройдо хүрэтэрхи зайнь 2,5 метрһээ бага бэшэ байха ёһотой.

Мүнөө үедэ хото, хүдөө нютагуудта зайн галаар хүдэлдэг кухонна пеэшэн олоор хэрэглэгдэдэг болоо. Түмэр корпустой электропеэшэн заатагүй газартай холбогдохо зэргэтэй. Энэ хэрэгтэ фазна утаһанда адли бүдүүн провод хэрэглэхэ шухала. Электропеэшэн газартай холбоходо уһанай сорго ба дулаасуултын түмэр батарейдэ дүтэлүүлжэ огто болохогүй. Электропеэшэн уһанай, канализациин соргонуудһаа хахад метрһээ дүтэ табигдаха ёһогүй. Хэрбээ энэ гурим сахяагүй һаа, тоогто сохюулжа болохо юм. Электропеэшэн заһаха гү, али ондоо тээшэнь абаашаха гээ һаа, заатагүй электросетьһээ һалгааха хэрэгтэй.

Дулаа үгэдэг приборнуудые харууһагүйгөөр орхижо гү, али үхибүүдтэ найдажа баһал болохогүй. Электрическэ лампанууд дүрэдэг материалаар хэгдэһэн абажурта наалдаха ёһогүй.

Гэр байрын газаа тээ электрическэ приборнуудые гү, али электролампануудые хэрэглэжэ болохогүй, яахадааб гэхэдэ, тэдэ приборнуудай муу изоляцитай байгаа һаань, хажуудань газар дээрэ байһан хүн тогто сохюулжа болохо байна. Энээн тухайда үхибүүдтэ заатагүй ойлгуулха шухала. Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг трансформаторна подстанцида үхибүүдые дүтэлүүлжэ огто болохогүй. Тэрэшэлэн электрын хүсэнэй дамжуулагдажа байһан газарта үхибүүдые наадхуулхань, зайн гал дамжуулдаг утаһан дээрэ проволоко хаяулха гээшэ ехэ аюултай. Эдэ бүгэдэһөө боложо үхибүүд үхэдэг байна.

Кабанскын аймагта ажаһуудаг хоёр хүбүүд 10 мянган вольт хүсэтэй зайн галай дамжуулагдажа байһан утаһан дээрэ проволоко хаяха гэжэ һэдэһэн юм. Тэдэ хоёрой нэгэниинь проволокын нэгэ үзүүрые гараараа барижа, нүгөөдэнь электролини дээгүүр проволокынгоо нүгөө үзүүрые шэдэһэн байгаа. Проволоко барижа байһан хүбүүниинь тэрэ дары зайн галда сохюулжа ами табяа.

Ондоо нэгэ жэшээ. Улаан-Үдэ хотын Лесная үйлсэдэ хэдэн хүбүүд сугларaад, бэе бэеһээ хоргодон наадажа байтараа, нэгэниинь трансформаторна подстанцида дүтэлхэтэйгөө зэргэ тоогто сохюулан наһа бараһан байгаа.

Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг линиин тулгууриин унаад гү, али утаһанайнь газарта һанжаад байгаа һаань, тэндэ харуул табижа, хүнүүдые дүтэлүүлэнгүйгөөр электригүүдтэ гү, али предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулгаха хэрэгтэй.

Электрын элшэ хүсэндэ сохюулһан хүндэ дары туһаламжа үзүүлхэ шухала. Тиихэдээ зайн галтай утаһые гэмтэгшэһээ дары зайлуулха, врачые түргөөр асаруулха, врачай ерэтэр даб дээрэхи туһаламжа хүргэхэ, амилуулжа туршаха шухала. Гэмтэгшые газарта булажа болохогүй.

Электроприборнуудта ямаршье сагта ехэ наринаар хандаха шухала. Хүн бүхэн электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ дүримүүдые һайнаар мэдэхэ, наринаар сахиха, энээн тухайда дүтынгөө зонуудта эрилтэ табиха зэргэтэй. Эдэ бүгэдые сахяад байбал, хүнүүдэй ами наһан абарагдаха байна.

К. ПЛЕХАНОВ.
Госэнергонадзорой инспекциин бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

ЯБАГААР ПОЧТО ЗӨӨХЫН АРГАГҮЙЛ

Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай совхозой Хонхоло нютагта почтальоноор хүдэлжэ эхилһээр гурбадахи жэлээ боложо байнаб. Нютаг дээрэмнай почтово отделениин үгы дээрэһээ газетэ, журнал, бэшэгүүд, мүн ондоошье шухала зүйлнүүд Потанино тосхондохи почтово отделениһээ зөөгдэдэг. Хонхолоһоо Потанино хүрэтэр 15 шахуу километр. Урданьсовхоз почтальондо мори үгэдэг байһан. Мүнөө морин үгтэхэеэ болинхой, почто ябагаар зөөнэб.

— Намда ямар нэгэ транспорт үгүүлхэ асуудал шиидхыт, — гэжэ аймагай хэлхеэ холбооной конторын хүтэлбэрилэгшэдтэ хандахадамни:

— Совхоз үгэхэ ёһотой. Бидэ совхоздо түлөөһыень үгэхэбди, — гээд харюусадаг.

Бодонгуудай совхозой директор Д. Ц. Цыденжаповта энэ асуудалаар хандахада:

— Морин үгы, — гээ.

Иимэ ушарай тохёолдоод байхада үдэр бүри гушаад километртэ ябагаар почто зөөхын аргагүй. Ябагаар ошожо, сүүмхээр дүүрэн газетэ үргэлжэ ерээд, тэрэ үдэртэнь захигшадтань тараaха шадал тэнхээ байдаггүй. Зунай халуун, үбэлэй хүйтэн, хабарай һалхин...

Эдэ бэрхэшээлнүүдһээ уламжалан, Хонхоло нютагай ажалшад газетэ, журналаа, пенсиин мүнгэ саг соонь абанагүй.

СССР-эй Хэлхеэ-холбооной министерствын гаргаһан дүримэй ёһоор колхоз, совхозууд болон бусадшье предприятинууд почто зөөдэг хүдэлмэрилэгшэдые мори унаагаар гү, али ондоошье транспортаар хангаха, хэлхеэ холбооной аймагай узел гаргашыень ажахынуудта мүнгөөр түлэхэ уялгатай юм байна. Энэ ушарые ойлгожо совхозой дирекциин мори үгэхыень гүйнаб.

Б. БАДМАЦЫРЕНОВА.

УХААЛАН ЗОХЁОГШОД УРМАШУУЛАГДАНА

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын предприяти, эмхи зургаануудай дунда ухаалан зохёолго, урлан наринжуулга дэлгэрүүлхэ талаар социалис мүрысөөнэй дүн республикын Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет һаяхан гаргаба.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн «Теплоприбор» (директорынь П. С. Сытов, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ В. Г. Дубровский) заводто 500 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан барюулагдаба.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн Зэдын вольфрам-молибденэй (директорынь И. С. Чепурин, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ Н. Т. Демшиц) комбинадта, «Электромашина» (директорынь Н. Н. Бурлов, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ Л.Н. Пантелеев) заводто тус тустань 300, Буряадай барилгын управлениин оньһожорүүлагдаһан 162-дохи нүүдэл (начальнигынь А. М. Ермолаев, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ А. Г. Ножков) колончодо — 150, авиационно (директорынь С. И. Исаев, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ Н. Н. Филонов) заводто — 700, Улаан-Үдын тепловой сеть (директорынь В. Л. Напартович, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ В. В. Мельников), Буряадай геологическа территориальна управлениин центральна (начальнигынь Г. В. Викулов, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ А. А. Бокарев) лабораториин коллективүүдтэ 200-гаад түхэригэй шанда хүртэбэ.

Мүн локомотив-вагон заһабарилгын (начальнигынь А. С. Асеев, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ О. А. Кучук), Тимлюйн цементын (директорынь Л. К. Рыжов, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ А. А. Кокорин) заводууд, «Бурятцелинстрой» трестын 590-дахи ИМК-гай (начальнигынь В. И. Сокольский, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ Р. И. Луденко), пассажирнуудые зөөдэг автотранспортна хоёрдохи предприятиин (начальнигынь Ю. Н. Михайлов, ВОИР-ай соведэйн түрүүлэгшэ Е. В. Товаров) болон бусад коллективүүд гурбадахи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Манай корр.

СПОРТ — СПОРТ

ЧЕМПИОНУУД БОЛОБО

Студентнүүдэй дунда дүрэ буляалдалгаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Алма-Ата хотодо эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй нэгэдэхи курсын студентнүүд Владимир Балданов, Вячеслав Мархаев гэгшэд эрхим амжалта харуулба. 52 килограммай шэгнүүртэн сооһоо Владимир Балданов эрхимлэжэ, «Буревестник» бүлгэмэй студентнүүдэй дундаһаа СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүн 100 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй бухэшүүлэй дундаһаа нүгөөдэ спортсмен — Вячеслав Мархаев шадамар бэрхээр барилдажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Бато Сахаров 57 килограммай шэгнүүртэн сооһоо хоёрдохи һуури эзэлбэ. Бухэшүүлэй дундаһаа түрүү һуури эзэлһэн эдэ гурбан спортсменүүд «Буревестник» бүлгэмэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ барилдаанда хабаадалсаха болобо. Мүнөө эдэнэр Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай ахалагша багша, СССР-эй спортын мастер В. И. Ивановой ударидалга доро Чимкент хотодо ехэ мүрысөөндэ бэлдэжэ байнхай. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилхэ түгэсхэлэй мүрысөөн Караганда хотодо байгша оной мартын 15—17-ной үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхэ болонхой.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ЛИЗАВИН ДОБТОЛНО

Спортын габьяата мастер Юрий Лизавин бүмбэгэтэй хоккей наадалгаар эрхимэй эрхим гэгдэдэг юм. Тэрэ дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн гурбан нааданда хабаадалсаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Юрий Лизавин ээлжээтэ добтолгодоо орожо ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

ГАЛИМА ШУГУРОВА— Сибириин гимнастка

Омскдо нютагтай энэ уян нугархай, мойһон хара нюдэтэй басагые уран һайханай гимнастикада дуратай шуул һайн мэдэхэ юм.

1973 оной ноябрь һарада Голландиин Роттердам хотодо болоһон мүрысөөндэ хори наһатай Галима Шугурова дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, алтан медаляар шагнагдаа һэн. Эндэ тэрэ табан алтан медалиин дүрбыень абаһан байгаа. Энэ мүрысөөн Шугуровада дэлхэйн гурбадахи чемпионат болоһон байна.

Галима юһэтэй боложо ябахадаа, 1962 ондо спортын секцидэ ябажа эхилээ һэн. Балшар заахан һурагша басаган хүгжэмдэ дуратай, хатар наадаха ехэ хүсэлэнтэй байгаа. Тэрэ гимнастикада тиимэшье дуратай бэшэ һэн. Елүүр дээрэ угалза шэрэн халтиралга, гоё һайхан хатар тэрэнэй дура үлүү ехээр татадаг байгаа бшуу. Тиигэбэшье нэгэтэ хани басагадынь заводой спортклубай зал соо үнгэргэгдэдэг уран һайханай гимнастикын хэшээлдэ тэрэниие асарба.

Елэгэр мүльһэн, саб сагаахан балетнэ тапочка эндэ байгаагүй. Зүгөөр уянгата һайхан хүгжэм, шамбай солбон спортивна хатар хүрэһөөр лэ тэрээндэ һайшаагдаба. Галима яахам гээшэб гэжэ удаан бодомжолжо байгаагүй. Уданшьегүй тэрэ дүршэл ехэтэй тренер Галина Горенковагай бүлэгтэ оробо. Тиин мүнөөшье болотор аха нүхэрэйнгөө харууһан доро һорилго хэнэ.

Абаһаар бүхы юумэн жэгдэ һайн байгаа гэхын аргагүй. Урма баяр, гасалан голхоролшье болоһон байха. Нэгэтэ газаагаа наадажа байтараа Галима хүлөө гэмэлтэһэн байгаа. Жэлэй турша соо хэбтэриһээ бодохо ёһогүйш гэжэ врачнууд хэлээ һэн. Тиигээшье һаань, тэрэ 6 һарын үнгэрһэн хойно һорилгоёо хэжэ захалба.

15-даа Галима Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадажа, олон зүйлэй тоосоогоор хоёрдохи һуури эзэлбэ. Удаань СССР-эй Кубогта хүртэхын тулөө мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаа һэн. Югославида үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ ехэ амжалта туйлаба. Нааданда хабаадагшадай дундаһаа тэрэниие эгээн лэ сэбэр һайхан гимнастка гэжэ журналистнууд тоолоһон юм. 1969 ондо Варна хотодо болохо дэлхэйн чемпионадта хабаадаха СССР-эй суглуулагдамал команда бүридхэхэдөө, тренернүүд Омско нютагтай басагые командадаа оруулһан байгаа.

Эндэ Галима бүмбэгэтэй, скакалкатай упражнениинүүдтэ дэлхэйн чемпионка боложо, олон зүйлэй тоосоогоор хоёрдохи һуури эзэлбэ. Хойто жэлынь СССР-эй чемпионкын нэрэ солодо хүртөө һэн.

1973 ондо Омско багшанарай институдай түүхын факультедэй студентка Галима Шугурова ехэ амжалта, илалтануудые туйлаһан байна. Хабаадаһан бүхы мүрысөөнүүдтэө — РСФСР-эй, Советскэ Союзай чемпионадуудта, СССР-эй кубок, Интервидениин кубок эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ, дэлхэйн чемпионадта илалта туйлаа.

«Бүмбэгэтэй упражнени гүйсэдхэхэ гээшэ эгээн лэ орео хүшэр», — гэжэ гимнасткануд хэлэдэг гээшэ. Харин тиихэдэ бүмбэгэтэй упражнениинүүдые гүйсэдхэлгэдэ Галима эгээн олон алтан медальнуудта хүртэһэн байна.

ЛИЛИЯ КОВАЛЁВА,
АПН-эй корреспондент.

ГРАЖДАН ОБОРОНЫН ҺУРАЛСАЛ

„АЮУЛ" ТОХЁОЛДОО

Воскресени һуни ТЭЦ-эй соргонь эбдэржэ, хүйтэн, халуун уһан эхи һабала алдаба. Энээнһээ уламжалан ехэ торхонь һандаргагдаа, түймэр боллоо гэһэн мэдээсэл абтаба ха. Энээниие усадхахаар ерэһэн тусхай бригада эмхидхэлэй хүдэлмэри захалаад байба.

Железнодорожно районой граждан оборонын начальник В. С. Самбаровта ТЭЦ-эй директор, граждан оборонын начальник Ф. В. Печкин мэдээсэхэдээ, предприятиин хүдэлмэришэдэй хүсөөр бүхы абаралгын хэмжээ ябуулганууд хэгдэжэ байнхай, зүгөөр хүдэлмэришэд дуталдана гэбэ.

Районой граждан оборонын начальнигай з а х и р а л т ы н ёһоор, «эбдэрэлгын» болоһон газарта тусхай бригада ерэжэ, өөһэдынгөө туһаламжа үзүүлхэ болоно.

Граждан оборонын һуралсал иигэжэ захалаад, гэнтын аюулай болоо һаа, предприяти, эмхи зургаануудай команда бүхэнэй хэр зэргэ бэлэдхэлтэй байһан тухай шалгалта хэгдэһэн байха юм.

Бүхы эдэ һуралсал-туршалгые Улаан-Үдын Железнодорожно районой граждан оборонын начальник — гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. С. Самбаров хүтэлбэрилһэн байна. Районой начальнигай захиралтын ёһоор, районой граждан оборонын суглуулагдамал команда, санитарна болон аюул усадхаха техническэ звенонууд хабаадалсаба. Тиихэдэ звено, команда бүхэниие начальнигай орлогшонор ударидажа ябаһан байна. Гэнтын аюулай тохёолдоходо гансашье тусхай бригада, звенонууд хабаадуулагдаха бэшэ, мүн элдэб олон техникэ: бульдозернууд, автокранууд, экскаваторнууд, ашаанай автомобильнууд, радиостанцинууд болон бусад хэрэгсэлнүүд асарагдана.

Энээнһээ гадна, тусхай штаб байгуулагдажа, абаралгын бүхы хүдэлмэри хёрхоор шалгажа, ударидажа байха, мүн бүлэг бригадануудай дунда хүмүүжүүлгэ-ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэхэ ёһотой. Жэшээнь, Железнодорожно райондо үнгэргэгдэһэн һуралсалые КПСС-эй райкомой секретарь Л. Л. Болдонюв ударидаһан байха юм.

14.00 часта районой команда ТЭЦ-эй зүүн-урда воротада хүрэжэ ерэнэ. Удаань ТЭЦ-эй граждан оборонын штабай начальнигай элидхэл шагнагдажа, үйлэдбэри дээрэ үзэгдэһэн — һажаалган хэгдэһэн эбдэрэлгэ» усадхаха зорилго бултанай урда табигдаба. Тиин һуралсал эмхидхэһэн хүтэлбэрилэгшэ туһалагшынгаа элидхэһэнэй удаа, «эбдэрэлгын» болоһон газарые хёрхоор шэнжэжэ байха, ондоо юумэнэй тохёолдоо һаа, тэрэ доронь мэдээсэжэ байхат гэһэн захиралта үгөөд, һуралсал эхилхэ тухай бултанда дуулгана.

Үйлэдбэри дээрэ үзэгдэһэн «эбдэрэлгэ» усадхахадаа, хоёр торхо болон цехүүд соохи хүдэлмэри нарин нягтаар шалгажа заһабарилха, аюулда ороһон хүдэлмэришэд, алба хаагшадта түргэн туһаламжа үзүүлхэ, саг соонь түймэрые сараха, дулаан, хүйтэн уһанай түмэр соргонуудые, электро-дамжуулгын утаһа заһаха гэхэ мэтэ даабари команда бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэ даалгагдана.

Суглуулагдамал командын тусхай бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэд һажаалган эмхидхэгдэһэн «эбдэрһэн» газар шалгахадаа, бүхы хамһабариин хэрэгсэл, түхеэрэлгэнүүдэй бэлэн болоһые, заһабарилгын хүдэлмэриин хэр зэргэ эмхидхэгдэһэниие хёрхоор шалгажа үзэнэ. Иигэжэ хэдэхэн часай туршада эмхидхэгдэһэн һуралсал богони саг соо хэгдэжэ, 16 час 30 минутада заһабарилгын бүхы хүдэлмэри дүүрэбэ гэһэн мэдээсэл бригада, звенонуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, удаань граждан оборонын начальнигта дуулгагдаба.

Һажаалган эмхидхэгдэһэн аюулай һуралсал дээрэ ерэһэн хүдэлмэришэд И. П. Петров, В. Н. Галимов, Н. И. Грудинин, Н. Н. Оловянников, А. П. Мазанов, Н. К. Штыкин, В. В. Петров болон бусад өөдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ гараа. Мүн ТЭЦ-эй сандружинын звеногой гэшүүн Н. С. Суслова, Л. Г. Котельникова, Л. И. Чульжанова гэгшэд «аюулда орогшодто» медицинскэ түргэн туһаламжа саг соонь үзүүлжэ шадаа.

Районой граждан оборонын начальник В. С. Самбаров һажаалган эмхидхэгдэһэн һуралсал эмхи гуримтайгаар үнгэржэ, команда, звено, бүлэг бүхэн бэлэдхэл һайнтай байба гэжэ тэмдэглэбэ.

Граждан оборонын һуралсал дээрэ республикын аймагуудай граждан оборонын начальнигууд — аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, Улаан-Үдэ хотын предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд болон бусад хабаадалсаһан байна. Хоёрдохи үдэрынь Нарин сэмбын фабрикада, 33-дахи һургуулида, Улаан-Үдын аймагай «Пригородный» совхоздо иимэ һуралсал эмхидхэгдэбэ.

Иимэрхүү һуралсал үнгэргэхэдөө республикын предприяти, эмхи зургаануудта гэнтын аюулай болоходо түргэн туһаламжа үзүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри яагаад ударидаа һаа, һайн бэ гэһэн асуудал шиидхэлгэдэ граждан оборонын хүтэлбэрилэгшэдтэ ниилээдгүй туһатай байха һэн гээд һанагдана.

А. АЛЕКСАНДРОВ,
Буряадай АССР-эй граждан оборонын штабай начальнигай туһалагша.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон·телеграф·радио

ПХЕНЬЯН

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй съезд

ТАСС

Корейн Арадай-Демократическа Республикын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй съезд Пхеньянда нээгдээ. КНДР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэ зургаан жэлэй (1971—1976 онууд) түрүүшын гурбан жэлэйнь дүнгүүдые согсолоод, Корейн Ажалай партиин байгуулагдаһаар 1975 ондо гүйсэхэеэ байһан 30 жэлэй ойе угтуулан, зургаан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхэ байна.

ВЕНЭ

Венэдэ баярай суглаан болобо

ТАСС

Австриин ба СССР-эй хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, Австриин олониитын баярай суглаан эндэ болобо. Хоёр ороной хоорондохи хани ёһоной харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хани ёһоной албанай хэрэгээр нёдондо жэлэй июль һарада Австри ерэһэн тухай документальна фильмые, суглаанда хабаадагшад хараһан байна.

Австриин гадаадын хэрэгүүдэй министр Р. Кирхшлегер, Австриин Компартиин түрүүлэгшэ Ф. Мури, бусад политическэ партинуудай түлөөлэгшэд суглаанда хабаадаа.

ВЕНЭ

Уласхоорондын семинар Венэдэ болобо

ТАСС

«Промышленность ба общество гэһэн темэтэй уласхоорондын семинар хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Дэлхэйн 30 ороной, — тэрэ тоодо СССР-эй, Венгриин, Чехословакиин, Польшын, Югославиин, Румыниин, ФРГ-гэй, Англиин, Канадын ба бусад оронуудай промышленна архитектурын 150 шахуу мэргэжэлтэд хүдэлмэридэнь хабаадаа. Эдэнэр хэдэ хэдэн элидхэлнүүдые шагнаһан, промышленна предприятинуудые баридаг, тэдэнэй проектнүүдые табидаг дүй дүршэлөө халан абалсаһан байна.

НЬЮ-ЙОРК

Харата ябуулгануудыень буруушаана

ТАСС

Чилиин дүлэтэ патриот, ороной президент Сальвадор Альендиин һамган хүнэй эрхэнүүдэй асуудалнуудые шиидхэдэг ООН-ой комисси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Чилиин фашис хунтын харата муухай ябуулгануудые эрид буруушааба.

Үншэрэн үлэһэн олон мянгаад, эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэ боложо, эндэ ерэһэн байнаб гэжэ Ортенсия Бусси де Альенде ООН-ой гэшүүн гүрэнүүдэй делегадуудта, американ ба уласхоорондын олониитын түлөөлэгшэдтэ мэдүүлээ.

Хүнэй эрхэнүүдэй бүгэдэ ниитын декларaци хүн бүхэндэ эрхэ сүлөө, аюулгүй байдал олгодог гээшэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Мүнөө Чилиин арад иимэ эрхэнүүдээ хаһагдаад байна. Политическэ ба профсоюзай хүтэлбэрилэгшэдые алалга, ямаршье гэм зэмэгүй хүнүүдые шорон түрмэнүүдтэ хаалга манай ороной хүн зоной эрхэ бүдүүлигээр хаһаһан ябадал болоно.

Зарим нэгэ баримтануудай ёһоор, 80 мянган хүн алуулаа. Теэд манай орондо демократиин һэргээгдэжэ, алууршадай сүүдэй үмэнэ гэмээ амсахадань, хэды хүнэй алуулһаниинь хүсэд элирхэ байна гэжэ президент Альендиин һамган хэлэбэ.

ДЕЛИ

Эб найрамдалда дуратай арадуудай буруушаалга

ТАСС

Диего-Гарси гэдэг арал дээрэ американ сэрэгэй бааза байгуулга энэ райондохи гүрэнүүдэй аюулгүй байдалда, эрхэ сүлөөдэ хохидол ушаруулха байна гээд Индиин «Нэшнл геральд» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. Шэнэ түхэлэй колониалис хархис муухай һанаашалгануудаа Индиин океандахи национальна аша туһаяа хамгаалха тухай бодомжолнобди гэһэн худал хуурмаг баримтануудаар пентагон далдалхые һэдэнэ. Эдэ «аша туһаяа» хамгаалхадаа, Латинын Америкын, Азиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США бүдүүлигээр хамааралсана бшуу.

Дэлхэйн энэ районой эзэрхэхын тула Индиин океан дээрэ сэрэгэй бааза байгуулха гэһэн США-гай хараа түсэбые эндэхи бүхы гүрэнүүдэй арад зон буруушаана.

ДАККА. (ТАСС). Диего-Гарси гэдэг арал дээрэ далайн сэрэгэй ба агаарай-сэрэгэй баазануудые байгуулха тухай США-гай, Англиин правительствануудай шиидхэбэри Урда Азиин оронуудай бэеэ дааһан, аюулгүй байдалда хоро хүргэхэ байна гээд Бангладешэй «Морнинг ньюс» газетэ бэшэнэ. Индиин океан дээрэ шахардуу шанга байдалтай байгахын тула империалис хүсэнүүд оролдоно. Теэд энэнь уласхоорондын оршон байдалай һайжаралгада таарахагүй байна бшуу. Индиин океан амгалан байдалай зоно болохо ёһотой гэжэ Бангладешэй, Индиин, Индонезиин, Малайзиин, Шри Ланкагай, мүн хүгжэжэ байгаа бусад оронуудай арад зон тоолоно.

ЛОНДОН

М. МАКГЭХИ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

Түбэг бэрхэшээлнүүдһээ Англиин мултаран гарахынь тула ажалшадай аша туһада шухала реформонуудые правительство хэхэ ёһотой гэжэ горнягуудай национальна профсоюзай түрүүлэгшын орлогшо М. Макгэхи Лондондо болоһон һунгалтын урда тээхи митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. «Социализм иимэ байдалһаа аршалан гаргаха», «Коммунистнуудай түлөө дуугаа үгэгты», «Шахтёрнуудые бүрин дэмжэнэбди» гэһэн плакадууд митингын үнгэргэгдэһэн зал соо үлгөөтэй байгаа.

Шахтёрнуудай бүгэдэ ниитын буһалгаан тухай хэлэхэдээ, горнягуудые ороной хүдэлмэришэн анги үргэнөөр дэмжэнэ гэжэ оратор тэмдэглээ. «Имагтал шахтёрнуудай бэшэ, харин Британиин бүхы хүдэлмэришэдэй үнэн хэрэгэй түлөө тэмсэнэбди гэжэ ороноймнай а р а д һ а й н ойлгоно», — гэжэ тэрэ хэлэбэ. Һунгалтын үедэ Компартиин кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень М. Макгэхи олониитые уряалһан байна.

ДЕЛИ

Хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ

ТАСС

Египедэй президент А. Садат Инди ерээд, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэбэ. Индиин президент В. В. Гиритэй, премьер-министр И. Гандитай хөөрэлдэжэ, хоёр ороной хоорондохи харилсаа хүгжөөхэ асуудалнуудые, уласхоорондын байдалай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

ТОКИО

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ХАНИНАРАЙ СЪЕЗД

ТАСС

Япон, совет арадуудай хоорондын хани барисаае саашадань үргэдхэн хүгжөөхэ шухала гээд «Япон-СССР» гэжэ бүлгэмэй Токиодо болоод дүүрэһэн XVIII съезд дээрэ тэмдэглэгдээ. Үнгэрһэн жэлдэ бүлгэмэй хэһэн ажал ябуулгын дүнгүүдые съездын 300 гаран делегат согсолоод, 1974 ондо бэелүүлхэ программаяа хараалба. Хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоое саашадань үргэдхэхэ, Советскэ Союзай арад зоной ажабайдалтай Японой олониитые үргэнөөр танилсуулха түсэбүүд энэ программа соо хараалагданхай.

Бүлгэмэй отделенинүүд ороной 47 префектурын 33-дань нээгдэнхэй юм.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада хоёр ороной арадуудай хани барисаа бэхижүүлхэ, тэрэнэй түлөө хүдэлөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ съезд дээрэ абтаһан декларaци дотор тэмдэглэгдэнэ.

Манай съезд эмхитэйгээр үнгэрөө гээд бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ К. Хидзиката ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Нёдондо жэл хараалһан бүхы юумэеэ бүтээгээбди гэжэ омогорхол баяртайгаар тэмдэглэнэ.

Харин оронуудтай хани барисаа, соёлой харилсаа холбоо тогтоодог совет бүлгэмүүдэй Союзай, мүн «СССР—Япон» гэжэ бүлгэмэй делегаци съездын хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

ПРАГА

ВПФ-гэй МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци эндэ мэдүүлгэ тараахадаа, Камбоджын арадтай һаналаа нэгэдэлгээ улам бэхижүүлхыень, Камбоджын дотоодын хэрэгүүдтэ США-гай хамааралсалгые дары түргөөр болиюулха эрилтэ табихыень бүхы оронуудай ажалшадые, профсоюзуудые уряалһан байна.

Сэрэгэй ба политическэ фронтнууд дээрэ Камбоджын патриотическа хүсэнүүдэй туйлаһан ехэ амжалтануудые халуунаар амаршалан, Камбоджын арадтай һанал нэгэдэлгын уласхоорондын неделиие байгша оной мартын 17-һоо 24 болотор үнгэргэхэ тухай һанал бодолые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээд, энээндэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень бүхы оронуудай ажалшадые, профсоюзуудые уряалба.

АНГИИН ТЭМСЭЛ ҮРГЭДЭНЭ

Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэржэ байһантай дашарамдуулан, салин хүлһыень нэмээхэ эрилтэтэй ангиин тэмсэл капиталис оронуудта улам үргэдэнэ.

Хүдэлмэришэдэй һанал нэгэтэй байһан дээрэһээнь, «Дженерал телефон компани» гэдэг американ телефонно компаниин захиргаан тэдэнэй эрилтэнүүдые дүүргэхэ ушартай болобо. Тус компаниин 3 мянган хүдэлмэришэн Вашингтон, Орегон ба Калифорни штадуудта долоон хоногой турша соо буһалгаа хэжэ, илалта туйлаа. Балтиморой дунда һургуулинуудай багшанарай буһалгаан гурбан долоон хоногой турша соо үргэлжэлжэ байһаар. Париж шадарай Сен-Дени гэжэ багахан хотодохи «Пигми-радио» гэдэг заводой хүдэлмэришэд хахад һарын турша соо буһалгаалжа байна.

Англиин горнягуудай ниитэ национальна буһалгаае Йоркширэй шахтёрнууд, машина бүтээгшэд дэмжэнэ. Шахтёрнууд, машина бүтээгшэд Шеффилддэ хамтын демонстраци хэбэ. Энээндэ долоо мянган хүдэлмэришэн хабаадаа.

Испаниин ажалай министрэй мэдээсэһэнэй ёһоор, нёдондо жэл Испанида 740 буһалгаан үнгэргэгдэжэ, дүн хамта 237 мянган хүн хабаадаһан байна. Энэ жэлэй эхеэр ороной хэдэ хэдэн предприятинуудта буһалгаан болоо. Туриндахи ФИАТ гэжэ автомобильна концернын 120 мянган хүдэлмэришэн, алба хаагшад буһалгаа соносхонхой.

Швециин Вестерос хотодохи машина бүтээлгын заводой, Норвегиин ниислэлэй түмэр замай хүдэлмэришэдэй, Турциин ниислэлэй автобусуудай жолоошодой кондукторнуудай буһалгаалжа байһан тухай мэдээсэлнүүд мүн лэ ороно.

(ТАСС).

УНШАГТЫ[н] һонирхохо[о] байхат

УРАГШАГҮЙДЭҺЭН ЙОГ

Энэдхэг ороной эди ... тэн йогууд тухай хүнэй ... шэхөөршье бэшэ юумэ ... дэдэг юм. Тэдэнэр газар ... гүүр ябаһандал адляар ... нюруу дээхэнүүр ябаад ... шаха шадалтай гээд ... Үгышье һаа, йог болоһо... газарта булуулаад, хэдэн ... соо агааргүй байжа ... элдэб хоро, галдадаг ... уугаад яахашьегүй, бутар... һан шэл жажалжа ... юм гээд хөөрэлдэдэг. ... үнэндөө, йогууд ... аймшагтай ехэ эди ... хүнүүд бэшэ байшоо.

Энэдхэгэй «Иллюстрейд ... ли оф Индиа» гэжэ неде... нэгэ гарадаг газетын ... һэнэй ёһоор, йог нэрэтэй ... һон Л. С. Рао гэгшэ ... хотодо уһан дээгүүр ябаха ... шэдиеэ харуулха гэжэ ... бэ. Тэрэниие харахын тула ... рупий хүрэтэр сэнтэй билет ... далдажа абаха баатай ... шье һаа, бассейнэйнь хаж... тэрэ үдэр таба мянган ... суглараад байба. Рао ... уһан дээгүүр ябахам ... бассейн руу хүлөө табихад... адли сулд гээд доошоо ... шоо. Тэрэниие гүнзээһэ ... гаар шунгадаг хүнүүд ... гаргаа.

ТОЛГОЙГООРОО ҺАМАР БУТАЛАГША

Мадрас хотодо Т. Свам... гэгшэ оло мянган хүн ... хараһаар байтар толгойгоо... сохёод, мантан томо 152 ... сово һамарай хальһа бута... байгаа. 153-дахи һамар... хальһан бүришье бүхэ ... байжа, «рекорд туйла... түргэн туһаламжын машин... больницада абаашуулха ... тай болоо.

Элүүр боложо гараад, ... бэеэ һорижо, 200 һамар ... гойгоороо буталжа, ... корд тогтоогоогүйдөө ... гүйб гэжэ Свамигал ... юм ха.

ЖАРГАЛТАЙ ЭСЭГЭ

Нигери ороной негр ... дала наһатай Идахос Усе... гэгшын гэр бүлэдэ ... үшөө гурбан шэнэ гэшүүд ... болобо. Тэрэнэй хорин ... наһатай Филомена ... энэнэй урда тээ гурба ... хоёр-хоёр эхир үхибүүдые ... рэһэн аад, мүнөө гурбан ... рые гаргаба бшуу.

ЗААН ЮУНДЭ ШЭХЭЭ ДАЛБАЛЗУУЛДАГ БЭ?

«Тэрэнэй шэхэн соо... дильник бии» гээд ... «Нью сайентист» журнал ... нэ. Заанай шэхэнэй досо... лын арһан нимгэхэн, ... доронь олон һалаатай ... най жэжэхэн һудаһануд ... Энэнь заанай бэедэ ... һайн «холодильник» ... үгэдэг. Тэдэ һудаһануудаар ... жан заанай бэеын үлүү ... ниинь газаашаа гаража ... һэрюусүүлдэг. Тиимэһээ ... сухалдахадаа шэхээ ... зуулдаг, бэшэ, харин ... хадаа, үнөөхи «холодильни... хүдэлэнэ ха юм.

АРЕНЭ ДЭЭРЭ КРОКОД[ИЛ]

Бангкок хотоһоо ... ябадалай газарта байдаг ... мутпракан (Таиланд) ... да 1950 онһоо хойшо ... дил үдхэхэ фермэ бии ... доо һэн. Мүнөө эндэ 10 ... гаран тэжээмэл крокодил ... на. Тэдэнэйнгээ 3.5 ... жэл бүри хилын саана... паркнуудта худалдадаг. ... һэн крокодильнуудынь ... бага бэшэ ашаг олзо ... Фермын хүдэлмэрилэгшэд ... гамал крокодильнуудтай ... дээрэ гаража, ондоо ... ерэһэн аяншалагшадта ... наада, үзэгдэл харуулдаг ...

* * *

Бирмэ ороной ... миллион тиково модод ... даг юм. Тэрэ модоной ... ниинь дунда зэргээр метр ... хад болодог. Бирмэ жэл ... 450 мянган тонно ... үнэтэй модо бэлэдхэдэг ...

(«Ази и Африка сегодн[я]» гэһэн журналһаа абтаба).

«ФАБРИКАДА ХЭГДЭҺЭН МЕБЕЛЬ»

НЬЮ-ЙОРК. Флорида ... тахи Хомстед хото шадар ... дэ автофургоной аюул ... ороһон газарта юрэ бусын ... зо полицишхидай гарта ... шобо.

Харгын аюул усал ... акт бэшэхэ үедөө ... машина соо байһан ... полициин хүдэлмэрилэгш... нирхоһон байгаа. «Фабри... хэгдэһэн мебель»,— гэжэ ... мэлтэһэн, 23 наһатай ... шон Фредерик Форд ... торонгүй харюусаба. ... наршышаһан ногооной ... үнэр фургон сооһоо ... байба. Машинын үүдэ ... дээ, эндэ 2,5 тонно ... нын ашаатай байхые ... циинхид обёоржорхибо.

Энэ наркотигынь 2 ... долларһоо бага бэшэр ... дэнэ.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ — «Рожок» — фильм-концерт. 18.25 — «Манай үеын хүн» — телевизионно журнал (буряадаар). 19.20 — «Арадай хинагшадта үгэ үгтэнэ» гэһэн дамжуулга. 19.45 — Соносхолнууд. 19.50 — «Эбтэй эетэйбди, мүрысэнэбди» — Шэтын телевидениин программа. 21.50 — «Мы из Кронштадта» — уран һайханай фильм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, [зам.] редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретар[иата] — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельс[кого] хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации 56-23, промышленности и строительства — 61-35, [со]ветского строительства и быта — 69-58, культуры [и] школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, инфор[]мации — 34-05, общественная приемная — 56-62, ма[]шинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.